

STRATEGIA

**ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU SPOŁECZNO -
GOSPODARCZEGO
GMINY MIEJSKIEJ CZŁUCHÓW
NA LATA 2008 - 2013**

Człuchów, luty 2008 rok

SPIS TREŚCI

I. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA – ZAŁOŻENIA OGÓLNE.....	3
1.CZYM JEST STRATEGIA?	3
2.OPIS METODOLOGII OPRACOWANIA STRATEGII.....	4
2.1. USTALENIE ZESPOŁU DS. OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU MIASTA I JEGO UDZIAŁ W PRACACH	4
2.2. CELE STRATEGICZNE, ŚCIEŻKI DOJŚCIA	7
2.3. CZYNNIKI ENDO- I EGZOGENNE	8
2.4. INSTYTUCJE, INFRASTRUKTURA	8
3. DIAGNOZA, PROGNOZA, SCENARIUSZE	9
II. PODSTAWY ROZWOJU MIASTA CZŁUCHÓW	10
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	10
1.1. POŁOŻENIE MIASTA CZŁUCHÓW	10
1.2. WIELKOŚĆ I STRUKTURA GRUNTÓW	12
1.3. GŁÓWNE FUNKCJE	13
2. ZASOBY	14
2.1.LUDNOŚĆ	14
2.2. ZASOBY PRZYRODNICZE (WODY, LASY, GLEBY, UKSZTAŁTOWANIE TERENU).....	15
2.3. ZASOBY KULTUROWE	19
2.4. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE.....	27
2.5. INFRASTRUKTURA INSTYTUCJONALNA	45
2.6. PODSTAWY GOSPODARCZE	46
3.STOPIEŃ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	54
4. SYTUACJA FINANSOWA GMINY	55
III. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA	57
1. MOCNE I SŁABE STRONY MIASTA	57
1.1. POLE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA (WYBORY KONIECZNE - ALTERNATYWNE).....	60
1.2. MISJA	62
1.3. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ NA RZECZ ROZWOJU MIASTA	62
2. FINANSOWANIE STRATEGII - ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	71
3. REALIZACJA STRATEGII.....	72
4. MONITORING.....	73
IV. ZAKOŃCZENIE	74
SPIS TABEL.....	75

I. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA – ZAŁOŻENIA OGÓLNE

1. CZYM JEST STRATEGIA?

Władze Miasta stoją przed koniecznością skutecznego rozwiązywania wielu istotnych problemów, które mają bezpośredni wpływ na poziom życia mieszkańców i warunki funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Skuteczne i efektywne ich rozwiązanie nie może być oparte na bieżących decyzjach, które nie są ukierunkowane na przyszłość. Ograniczona ilość środków finansowych, znajdujących się w dyspozycji władz samorządowych wymaga podejmowania racjonalnych decyzji o sposobie i kierunkach ich wydatkowania. W tej sytuacji niezbędne staje się wdrożenie systemu zarządzania gminą, w którym decyzje bieżące i kadencyjne będą wynikać z ustaleń o charakterze długookresowym. Wymogi tak rozumianego zarządzania spełnia zarządzenie strategiczne, które jest ukierunkowanym na przyszłość procesem:

- planowania i wyboru celów rozwoju oraz zadań realizacyjnych: faza planowania i podejmowania decyzji;
- wdrażania w życie przyjętych ustaleń strategicznych: faza realizacji podjętych ustaleń;
- kontroli i monitorowania wykonania przyjętych ustaleń strategicznych: faza nadzoru przebiegu realizacji podjętych ustaleń.

Strategia rozwoju to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów i przyjmujący takie kierunki oraz priorytety działania (cele operacyjne i działania), które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych.

Ustalenia zawarte w strategii rozwoju stanowią podstawę do prowadzenia przez władze Gminy Miejskiej Człuchów długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół jej ustaleń muszą koncentrować się działania władz samorządowych, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańców miasta Człuchów oraz tworzenia sprzyjających warunków dla dalszego **rozwoju gospodarczego gminy**.

Dostrzegając konieczność wdrożenia zasad zarządzania strategicznego jako podstawy racjonalnego i efektywnego sterowania procesami rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów, jak również w celu tworzenia możliwie jak najlepszego środowiska życia dla mieszkańców,

władze Gminy Miejskiej Człuchów zainicjowały opracowanie aktualizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów na lata 2008-2013 jako podstawy do podejmowania bieżących decyzji, dotyczących dalszego rozwoju Miasta (Zarządzenie Burmistrza nr 127 z dnia 30.10.2007 roku w sprawie ustalenia procedury przygotowania aktualizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Miejskiej Człuchów). Do podstawowych funkcji tego dokumentu należy:

- prezentacja aktualnego stanu Gminy Miejskiej Człuchów;
- usystematyzowanie celów i zadań, które będą realizowane przez władze samorządowe Gminy Miejskiej Człuchów w perspektywie kilku lat;
- określenie kierunków funkcjonowania wszystkich instytucji samorządowych na terenie miasta Człuchów oraz wskazanie możliwości ich rozwoju;
- stworzenie podstaw do ubiegania się o środki finansowe ze źródeł zewnętrznych.

Strategia, jako kompleksowa koncepcja rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów, jest dokumentem o charakterze kierunkowym i nadrzędnym w stosunku do poszczególnych opracowań i programów sektorowych, np. Planów Rozwoju Lokalnego, Wieloletnich Planów Inwestycyjnych itp. Stanowi ona podstawę do ich opracowania.

Strategia Rozwoju nie jest gotową receptą na sukces. Jest jedynie ogólnym drogowskazem, wskazującym najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i ekologiczne, na których powinna być skoncentrowana uwaga Rady Miejskiej i Burmistrza w latach 2008-2013. Ich skuteczna realizacja zależeć będzie od systematyczności i determinacji w działaniach realizacyjnych zarówno obecnych, jak i przyszłych władz Gminy Miejskiej Człuchów, a także sprzyjających uwarunkowań tkwiących w jej otoczeniu (sytuacja ogólnokrajowa, europejska).

2. OPIS METODOLOGII OPRACOWANIA STRATEGII

2.1. Ustalenie zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów i jego udział w pracach

Do prac nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów zaproszono grupę osób, reprezentujących różne instytucje, organizacje oraz przedsiębiorców, zainteresowanych czynnym udziałem w tworzeniu poniższego dokumentu. Skład zespołu ds. opracowania Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów, obrazuje

poniższa tabela.

Tabela 1 Wykaz osób uczestniczących w spotkaniu dnia 14.09.2007r. w siedzibie Urzędu Miejskiego w Człuchowie

Lp.	Nazwisko i imię	Funkcja
1	Kordykiewicz Maria Danuta	Przewodnicząca Rady Miejskiej w Człuchowie
2	Józefowska Elżbieta	Przewodnicząca Komisji Budżetu i Infrastruktury Miejskiej
3	Mroziewicz Jacek	Przewodniczący Komisji Edukacji, Kultury i Sportu
4	Rekowski Grzegorz	Radny Rady Miejskiej Człuchów
5	Adamczyk Jerzy	Radny Rady Miejskiej Człuchów
6	Pestka Maciej	Zastępca Burmistrza Miasta Człuchów
7	Cheba Zygmunt	Inspektor d/s inwestycji
8	Adaszewski Marcin	Kierownik Referatu Infrastruktury Komunalnej
9	Lipska Dorota	Kierownik Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska
10	Krauze Izabela	Podinspektor d/s gospodarki przestrzennej
11	Bondarenko Adam	Dyrektor Miejskiego Domu Kultury
12	Terlecki Maciej	Dyrektor Gimnazjum nr 1
13	Stachowiak Ryszard	Właściciel-Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe INTERMET Sp. z o.o
14	Dragan Krystyna	Prezes Zarządu-Rejonowy Zarząd Inwestycji Człuchów Sp. z o.o
15	Ancyński Henryk	Dyrektor ENERGIA-OPERATOR S.A. Oddział w Słupsku Rejon Obrotu w Człuchowie Rejon Dystrybucji Człuchów
16	Adamowska Hanna	Prezes Zarządu-Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o
17	Lisek Jolanta	Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 1 im. Przyjaciół Ziemi
18	Osinska Ewa	Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
19	Kusek Aleksander	Kierownik Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o

Źródło: Lista obecności sporządzona na spotkaniu

Dnia 14 września 2007 roku Burmistrz Miasta Człuchowa powołał w ramach zespołu roboczego cztery grupy tematyczne, w których zostali wyznaczeni liderzy odpowiedzialni za koordynację prac w ramach poszczególnych grup:

GRUPA I INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA/GOSPODARKA PRZESTRZENNA

- 1. Dorota Lipska (leader)**
2. Aleksander Kusek
3. Grzegorz Rekowski
4. Krystyna Dragan
5. Henryk Anczyński
6. Zygmunt Cheba
7. Marcin Adaszewski
8. Izabela Krauze

GRUPA II GOSPODARKA

- 1. Maciej Pestka (leader)**
2. Aleksander Sugier
3. Hanna Adamowska
4. Ryszard Stachowiak

GRUPA III OŚWIATA I KULTURA

- 1. Jacek Mroziewicz (leader)**
2. Jolanta Lisek
3. Maciej Terlecki
4. Adam Bondarenko

GRUPA IV SPOŁECZEŃSTWO

- 1. Ewa Osinska (leader)**
2. Jerzy Adamczyk
3. Elżbieta Józefowska
4. Danuta Kordykiewicz

Zadaniem poszczególnych grup było:

- zidentyfikowanie problemów we wskazanych obszarach życia społeczno-gospodarczego;
- wskazanie sposobu rozwiązania tych problemów;
- dokonanie wstępnej hierarchizacji ważności rozwiązywania poszczególnych problemów z uwzględnieniem skali ich oddziaływania na życie społeczno gospodarcze w Gminie Miejskiej Człuchów.

2.2. CELE STRATEGICZNE, ŚCIEŻKI DOJŚCIA

Metodologia opracowania Strategii określa sposób dochodzenia do stanu docelowego, a więc zawiera sugestie na temat zakresu działań władz samorządowych.

W fazie prac został określony zestaw przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia Strategii. Zakłada on cele strategiczne, które zrealizowane będą poprzez szereg inwestycji lub nowych działań o charakterze organizacyjnym.

Część ta zawiera wytyczne dla Gminy Miejskiej Człuchów w zakresie realizacji jej zadań własnych i składa się z następujących części:

- pole możliwości rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów;
- misja;
- propozycje rozwiązań na rzecz rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów.

W ocenie potencjału rozwojowego Gminy Miejskiej Człuchów szczególną rolę odgrywa określenie tych elementów jego struktury społeczno-gospodarczej, które mogą stać się konkurencyjne w układzie regionalnym i krajowym, bowiem tylko te samorządy, które będą zdolne do uzyskania i utrzymania przewagi konkurencyjnej, są w stanie zapewnić sobie możliwości niezakłóconego rozwoju.

Rolą władzy samorządowej jest dostrzeganie i wykorzystanie szans, które pojawiają się w danym miejscu i czasie. Dlatego też w Strategii konieczne jest wskazanie szans, przed jakimi stoi Gmina Miejska

Człuchów, jak również miejscowych warunków, które należy spełnić, by szanse te mogły zostać wykorzystane.

2.3. CZYNNIKI ENDO- I EGZOGENNE

Zdecydowana większość układów lokalnych RP rozwija się przede wszystkim w oparciu o endogeniczne czynniki rozwoju. Wynika to z faktu, że zakres bezpośredniej ingerencji państwa w sferę gospodarki stopniowo maleje, co będzie przejawiało się w dalszym ograniczaniu roli państwa jako właściciela majątku produkcyjnego, pracodawcy, inwestora. Również pośrednie oddziaływanie państwa na procesy rozwoju – w tym rozwoju lokalnego – będzie stopniowo przesunąć się ku zmniejszaniu wpływu na decyzje autonomicznych podmiotów gospodarczych i samorządowych władz lokalnych, a w przyszłości także regionalnych. Nie można uzależniać programów rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów od dostępności środków, które „przyłyną” z zewnątrz (np. z budżetu państwa) jako „należne” danemu układowi lokalnemu. Programy te będą opierać się na pomysłach efektywnego wykorzystania tych czynników.

2.4. INSTYTUCJE, INFRASTRUKTURA

Za element Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów należy uznać również wspomaganie instytucjonalnego zaplecza gospodarki, w tym między innymi:

- korzystne oddziaływanie na kapitał ludzki;
- wspomaganie tworzenia instytucji obsługi biznesu;
- estetyzację;
- promocję i marketing;
- partnerstwo publiczno-prywatne;
- współpracę międzygminną.

Wielokierunkowa, precyzyjnie adresowana i konstruowana promocja walorów Gminy Miejskiej Człuchów powinna stać się jednym z najbardziej efektywnych instrumentów jego rozwoju. Jednym z głównych aspektów proponowanej strategii powinny stać się sugestie dotyczące metod wspierania i promowania miejscowej przedsiębiorczości.

Skutecznym sposobem przełamywania barier rozwoju przedsiębiorczości jest poprawa stanu lokalnej infrastruktury, zarówno technicznej jak i społecznej, której stopień rozwoju jest coraz częściej brany pod uwagę przy lokalizacji inwestycji.

3. DIAGNOZA, PROGNOZA, SCENARIUSZE

Budowa Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów sprowadza się do odpowiedzi na trzy podstawowe pytania, występujące we wzajemnym powiązaniu sekwencyjnym:

- ▶ W jakim punkcie na ścieżce rozwoju znajduje się Gmina Miejska Człuchów? - faza diagnostyczna
- ▶ Gdzie powinno się znaleźć w określonym momencie (za 5-15 lat)?

W fazie tej zostaje zarysowany stan docelowy

- ▶ W jaki sposób osiągnąć pożądaný stan?

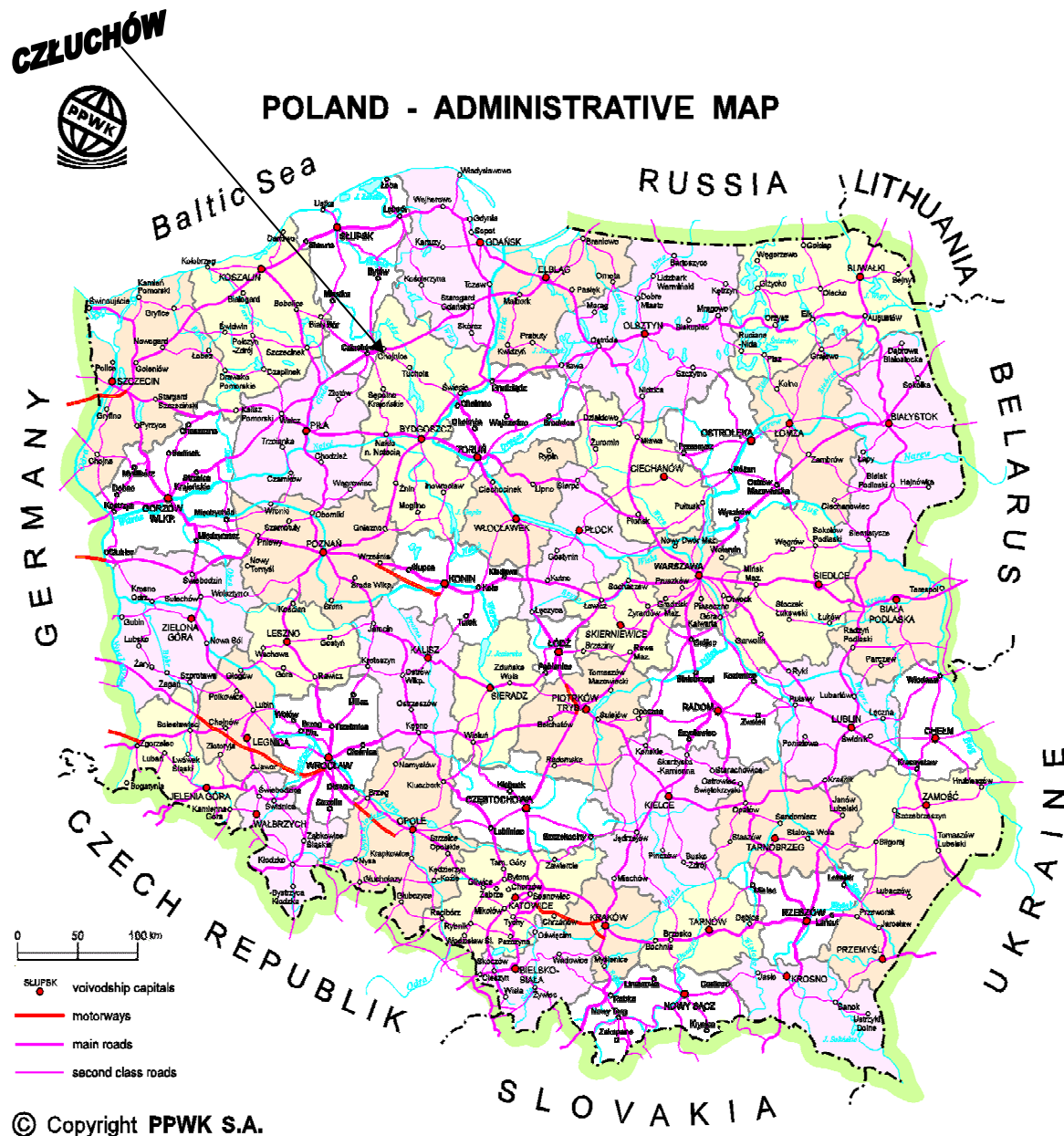
Celem fazy diagnostycznej powinno być przedstawienie korzystnych i niekorzystnych cech Gminy Miejskiej Człuchów i na tym tle dokonanie identyfikacji ich głównych „przewag konkurencyjnych” oraz barier ich pełnego rozwinięcia i wykorzystania.

Na podstawie tak zestawionych informacji powinna zostać sporządzona ogólna ocena Gminy Miejskiej Człuchów z punktu widzenia jego walorów jako środowiska dla nowej działalności gospodarczej i jako pożądanego miejsca zamieszkania. Pomocna w tym względzie będzie próba spojrzenia na układ lokalny niejako „z zewnątrz”, oczami potencjalnego inwestora i mieszkańca, którzy analizują miejscowe warunki gospodarowania czy zamieszkania z punktu widzenia swoich preferencji. Z drugiej jednak strony, to spojrzenie zewnętrzne nie powinno przesłonić własnych preferencji władz samorządowych i społeczności lokalnej, które w wielu przypadkach mogą być sprzeczne z oczekiwaniami potencjalnych, zewnętrznych użytkowników walorów i zasobów danego układu lokalnego.

II. PODSTAWY ROZWOJU MIASTA CZŁUCHÓW

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

1.1. Położenie Miasta Człuchów

(Gmina Miejska Człuchów) Człuchów jest niewielkim miastem powiatowym położonym w mezoregionie Pojezierza Krajeńskiego stanowiącego część makroregionów Pojezierzy Południowopomorskich i podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich. Mezoregion ten zlokalizowany jest na południowym skłonie pasa wysoczyzn pomorskich. W regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski graniczy od północy z Równiną Charzykowską, od wschodu z Borami Tucholskimi i Doliną Gwdy,

od zachodu z Doliną Brdy. Od południa Pojezierze Krajeńskie zamknięte jest Doliną Środkowej Noteci wchodzącą w skład Doliny Toruńsko-Eberwaldzkiej.

Człuchów leży na przecięciu dróg krajowych DK25 i DK22. Odległości względem innych miast: od Koszalina 99 km na południowy wschód, od Słupska 120 km na południe, od Gdańska 135 km na południowy zachód, od Bydgoszczy 90 km na północny zachód, od Piły 80 km na północny wschód, od Chojnic 15 km na zachód.

Człuchów jest trzecim pod względem wielkości miastem Pojezierza Krajeńskiego. Zajmuje powierzchnię 1 248 ha, a zamieszkuje go około 15 000 osób i funkcjonuje w nim ponad 1 600 podmiotów gospodarczych. Miasto jest jednocześnie siedzibą władz Gminy Wiejskiej Człuchów oraz powiatu człuchowskiego.

Granice miasta mają charakter sztuczny. Prowadzone są częściowo brzegami jezior i kompleksu leśnego, a w większości przecinają otaczające obszary gminy Człuchów, biegnąc wzdłuż granic podziału własnościowego.

Gmina Miejska Człuchów mimo niewielkiej powierzchni i miejskiego charakteru ma pewne walory krajobrazowe i znaczne walory biotyczne. Podstawową wartością krajobrazową jest tu obszar chronionego krajobrazu „Zespół Jezior Człuchowskich” (Urzędowego, Miejskiego Małego, Miejskiego Dużego i największego Rychnowskiego) występujący w kompleksie przestrzennym z XIX w. zabytkowym parkiem krajobrazowym i ruinami zamku. Na tle, w znacznej mierze rolniczego krajobrazu Pojezierza Krajeńskiego, obiekty te pozytywnie wyróżniają miasto i znalazły swój formalny wyraz w utworzeniu tu w 1981 roku Obszaru Chronionego Krajobrazu „Zespół Jezior Człuchowskich”. Obszar ten zajmuje powierzchnię 1108 hektarów, z czego wody stanowią 446 hektarów, a lasy 68 hektarów. Położony jest na terenie Gminy Miejskiej Człuchów (700 hektarów) i Gminy Wiejskiej Człuchów (408 hektarów).

1.2. Wielkość i struktura gruntów

Miasto obejmuje obszar **1279ha** w tym:

Grunty zabudowane i zurbanizowane:

- tereny mieszkaniowe	106ha
- tereny przemysłowe	33ha
- inne tereny zabudowane	72ha
- zurbanizowane tereny niezabudowane	46ha
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	48ha
- tereny komunikacyjne:	
x drogi	85ha
x tereny kolejowe	16ha
x inne	0ha
- użytki kopalne	0ha

razem:406ha

Użytki rolne:

- grunty orne	424ha
- sady	11ha
- łąki trwałe	24ha
- pastwiska trwałe	30ha

- grunty rolne zabudowane	13ha
- grunty pod stawami	0ha
- grunty pod rowami	1ha

razem: 503ha

Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia:

- lasy	32ha
- grunty zadrzewione i zakrzewione	3ha

razem: 35ha

Grunty pod wodami:

- morskimi wewnętrznymi	0ha
- powierzchniowymi płynącymi	304ha
- powierzchniowymi stojącymi	1ha

razem: 305 ha

Użytki ekologiczne: 6ha

Nie użytki: 24ha

Tereny różne: 0ha

1.3. Główne funkcje

Gmina Miejska Człuchów pełni ważną rolę w regionie, jest lokalnym ośrodkiem administracyjnym, kulturalnym i edukacyjnym dla mieszkańców powiatu człuchowskiego.

Miasto ma charakter usługowo-przemysłowy, dzięki funkcjonującym licznym zakładom jest miejscem zatrudnienia dla mieszkańców Człuchowa i okolic.

2. ZASOBY

2.1.Ludność

2.1.1. Przekrój statystyczny

Tabela 2 Przekrój statystyczny

Lp.	Wyszczególnienie danych	2002 r.	2007r.
1	Stan ludności ogółem w tym mężczyźni	15 146 7343	14 768 (stan na 18.10.2007 r.) 7051
2	Małżeństwa cywilne	98	164 (stan na 23.10.2007 r.)
3	Urodzenia żywe w tym dziewczynek	169 88	119 (stan na 23.10.2007 r.) 71 (stan na 23.10.2007 r.)
4	Zgony ogółem w tym kobiet	99 45	111 (stan na 23.10.2007 r.) 41 (stan na 23.10.2007 r.)
5	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	3 694	2739 (stan na 18.10.2007 r.)
6	Ludność w wieku produkcyjnym	9 957	10324 (stan na 18.10.2007 r.)
7.	Ludność w wieku poprodukcyjnym	1 495	1705 (stan na 18.10.2007 r.)

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

Jak wynika z wyżej wymienionych danych w Gminie Miejskiej Człuchów obserwuje się spadek zaludnienia o 378 mieszkańców na przestrzeni pięciu ostatnich lat. Głównym powodem takiego stanu jest wyraźny spadek przyrostu naturalnego. Korzystnym zjawiskiem z punktu widzenia demografii może okazać się wzrastająca liczba zawieranych małżeństw.

2.1.2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem:

Tabela 3 Wykaz % ludności wg grup ekonomicznych

Lp.	Grupy ekonomiczne	Wykaz %
1.	w wieku przedprodukcyjnym	20,0%
2.	w wieku produkcyjnym	67,7%
3.	w wieku poprodukcyjnym	12,4%

Źródło: Bank Danych Głównego Urzędu Statystycznego-2006 r.

W strukturze wieku ludności obserwujemy duży udział grupy produkcyjnej.

2.1.3. Migracje wewnętrzne i zagraniczne mieszkańców Miasta

Tabela 4 Migracje – liczba osób

Lp.	Migracje	Liczba osób
1.	w ruchu wewnętrznym	187
2.	za granicą	3

Źródło: Bank Danych Głównego Urzędu Statystycznego- 2006 r.

W ruchach migracyjnych ludności obserwujemy minimalną migrację ludności, przy czym dane oficjalne mogą się znacznie różnić od rzeczywistych, bowiem wśród mieszkańców można zaobserwować dużą nie ewidencjonowaną migrację zarobkową.

2.2. Zasoby przyrodnicze (wody, lasy, gleby, ukształtowanie terenu)

2.2.1. Wody

2.2.1.1 Wody powierzchniowe

Przez Gminę Miejską Człuchów przebiega dział wodny I rzędu, oddzielający dorzecza Odry i Wisły. Sieć rzeczna jest słabo rozwinięta, reprezentują ją głównie rowy melioracyjne i początkowy odcinek rzeki Chrzastawy, która wypływa z Jeziora Urzędowego. Największe znaczenie mają zbiorniki wodne znajdujące się w Człuchowie, zajmujące łączną powierzchnię 290 hektarów. Jeziora położone są w jednej rynnie, a zasilane są wodami podziemnymi i opadowymi. Wszystkie jeziora są ze sobą połączone, a wody z nich

są odprowadzane w kierunku południowo-zachodnim przez rzekę Chrzastawę. Jeziora znajdują się w granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Człuchów, stanowią natomiast własność Skarbu Państwa.

Wskaźniki morfometryczne

Tabela 5 Wskaźniki morfometryczne

Lp.	Nazwa jeziora	Pow. w[ha]	Głębokość Max (m)	Głębokość Śr. (m)	Długość Max (m)	Szerokość (m)	Długość linii brzegowej
1	Rychnowskie	158,7	31,5	13,1	2 565	1 025	7 975
2	Łazienkowskie	36,2	20,5	10,2	1 250	405	2 980
3	Małe	21,5	3,0	1,5	1170	480	2 950
4	Urzędowe	72,8	16,9	7,6	1 975	550	4 945

Źródło: Informator Urzędu Miejskiego w Człuchowie.

2.2.1.2 Wody podziemne

Na obszarze Gminy Miejskiej Człuchów występują trzy piętra wodonośne. Pierwszy poziom występuje na niewielkiej głębokości i związany jest z wodami powierzchniowymi i opadowymi. Drugi poziom wodonośny występuje na głębokości 50-80 m poniżej poziomu terenu. Jest to warstwa o lustrze napiętym, stabilizującym się na wysokości 153-157m n.p.m. Trzeci poziom wodonośny zalega w spągowej warstwie czwartorzędu i stropowej trzeciorzędowej, występuje pod warstwą ilów, zbudowany jest z pospółek i piasków średnioziarnistych. Wody podziemne eksploatuje się z drugiego i trzeciego poziomu wodonośnego. Zasilane są one wodami infiltrowanymi na obszarze wysoczyzny i posiadają w stropie warstwę osadów nieprzepuszczalnych o dużej miąższości.

2.2.1.3. Lasy

W Gminie Miejskiej Człuchów występuje zwarty kompleks lasu w północnej części Gminy, ponadto las zajmuje niewielkie enklawy na terenach otaczających jeziora. Żywny las dębowo-bukowo-grabowy zlokalizowany jest w Człuchowie głównie na obszarze XIX-wiecznego zabytkowego parku krajobrazowego, zwanego „Laskiem Luizy”. Podstawowymi składnikami jego drzewostanu są dąb szypułkowy, buk i grab. W mniejszej lub większej domieszce występują tu też lipa, klon, jawor, jesion, olsza czarna, wiąz, a w płatach przekształconych też topola, brzoza, sosna i daglezwia. Bardzo charakterystyczną cechą tego

zbiorowiska jest silny rozwój warstwy podszytów budowanej przez czeremchę, kruszynę, leszczynę, jarzębinę, trzmielinę, czarny bez i inne gatunki krzewów oraz podrost drzew.

Tabela 6 Leśnictwo - formy własności

Lp.	Formy własności	Powierzchnia [ha]
1	Grunty leśne publiczne ogółem	31,1
2	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	4,5
3	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	4,5
4	Grunty leśne prywatne	1,1
5	Grunty leśne gminne ogółem	26,6

Źródło: Bank Danych Głównego Urzędu Statystycznego-2006 r.

2.2.1.4. Ukształtowanie terenu

Gmina Miejska Człuchów leży w obszarze mezoregionu, będącego częścią makroregionu Pojezierza Południowo-Pomorskiego, który ukształtowany został w czasie zlodowacenia wiślanego. Położone jest na terenie młodo-glacialnym, rzeźba terenu ukształtowała się w plejstocenie. To obszar wysoczyzny morenowej odznaczający się pofalowaniem, średnimi deniwelacjami i spadkami terenu. Największe wysokości względne występują w okolicy toru motokrosowego oraz na terenie XIX-wiecznego zabytkowego parku krajobrazowego zwanego „Laskiem Luizy” i na wschodnim brzegu Jeziora Urzędowego. Najniżej położonym miejscem jest południowy kraniec Jeziora Urzędowego i uchodząca z niego rzeka Chrząstawa.

Powierzchniowe utwory geologiczne powstały w okresie plejstocenu i holocenu. Utwory plejstocenyjskie są starsze, reprezentują je gliny i piaski fluwioglacjalne zalegające pod całą powierzchnią Gminy Miejskiej Człuchów. Młodszy utwórami są osady holocenyjskie akumulacji bagienno-jeziornej i rzecznej. Występują one najczęściej w dnach cieków wodnych i mis jeziornych oraz w obniżeniach terenowych. Wykształcone są w postaci torfów, namulów organicznych oraz piasków próchnicznych.

Gmina Miejska Człuchów ma interesujące środowisko przyrodnicze. Niewątpliwie najważniejszym walorem przyrodniczym jest rynna polodowcowa wraz z zespołem zbiorników wodnych o znacznej powierzchni. Pomimo silnej antropopresji, zachowały się tam cenne zbiorowiska roślinności wraz z bogatą awifauną.

Gmina Miejska Człuchów położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu nr 10 pn. „Zespół Jezior Człuchowskich” utworzonym w 1981 r. w ramach ustanowienia przez Wojewódzką Radę Narodową Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”.

Na terenie Gminy w 2000 roku utworzono użytek ekologiczny pod nazwą „Mokradła nad Jeziorem Łazienkowskim”. Na szczególną uwagę na terenie użytku zasługuje występowanie w niższej warstwie listery jajowatej (*listera ovata*) - storczyka objętego ochroną ścisłą. Odnotowuje się występowanie wielu innych ciekawych gatunków roślin i zwierząt, co świadczy o bogatej bioróżnorodności.

Na obszarze Gminy Miejskiej Człuchów występują układy szuwarowe. Główne miejsca ich lokalizacji to brzegi jezior, a szczególnie ich silnie wypłycone zatoki. Ponadto szuwały lokalizowano na terenach stawów rybnych i w śródpolnych oczkach wodnych. Najlepiej zachowane szuwały trzcinowe kartowano w południowo-zachodniej części Jeziora Łazienkowskiego Małego i w południowej części Jeziora Urzędowego. Obie te powierzchnie projektuje się do ochrony w formie użytków ekologicznych. Obok walorów fitocenotycznych mają one także, a może nawet przede wszystkim, znaczenie jako miejsce schronienia, żerowania i rozrodu bardzo licznych gatunków ptaków.

2.2.1.5. Gleby

Gleby Gminy Miejskiej Człuchów wykształciły się w większości na utworach pochodzenia lodowcowego, podstawowymi utworami geologicznymi są: gliny lekkie, gliny piaszczyste i piaski gliniaste. Wyróżnić można następujące typy i podtypy glebowe:

- gleby bielcowe właściwe;
- gleby pseudobielcowe (rdzawe);
- gleby brunatne właściwe;
- gleby brunatne kwaśne wylugowane;
- gleby brunatne bielcowe;
- czarne ziemie właściwe;
- czarne ziemie zdegradowane (szare);
- gleby torfowe;

- gleby torfowo-mułowe.

Najczęściej występują gleby bielcowe i brunatne, w obniżeniach wytopiskowych, rynnach jeziornych i wzdłuż cieków wodnych wykształciły się gleby torfowe, torfowo-mułowe i murszowe na piaskach gliniastych, glinkach lekkich i średnich oraz torfach niskich. Gleby te są zazwyczaj zajęte pod trwałe użytki zielone lub pozostają jako nieużytki.

2.3. Zasoby kulturowe

2.3.1. Zabytki architektury

ZABYTKI NIERUCHOME

► Obiekty wpisane do rejestru zabytków

- średniowieczny układ urbanistyczny / układ urbanistyczny dawnego śródmieścia
nr rejestru zabytków 306, data wpisu 20 – 12 – 1965r, nr decyzji 513.
- zespół zamkowy / zamek pokrzyżacki wraz z otoczeniem (park, fosy, stare mury kamienne)
nr rejestru zabytków A-54, data wpisu 25 – 05- 1955r, nr decyzji 89.
- Kościół parafialny p.w. Św. Jakuba Apostoła / wraz z wystrojem wnętrza
nr rejestru zabytków 188, data wpisu 27- 09 – 1960r, nr decyzji 295.
- dawny dwór, al. Wojska Polskiego 5 (dawna ul. Frontu Narodowego)
nr rejestru zabytków 387, data wpisu 20 – 12- 1965r, nr decyzji 512
- park miejski p.n. „Lasek Luizy” w Człuchowie wraz z kładką bagienną, nr rejestru zabytków: A-1820, data wpisu 04.12.2007r., decyzja nr PKWN.R.4190/7/2330/2007.

► Obiekty wpisane do ewidencji zabytków

1. budynek mieszkalny, ul. Królewska 4 (dawna Żymierskiego 4);
2. budynek mieszkalny, ul. Królewska 5 (dawna Żymierskiego 5);
3. plebania parafii ul. Królewska 6 (dawna Żymierskiego 6);
4. budynek mieszkalny, ul. Królewska 11 (dawna Żymierskiego 11);
5. budynek mieszkalny, ul. Królewska 13 (dawna Żymierskiego 13);
6. budynek mieszkalny, ul. Królewska 14 / apteka/ (dawna Żymierskiego 14);
7. budynek mieszkalny, ul. Królewska 19 (dawna Żymierskiego 19);

8. budynek mieszkalny, ul. Królewska 21 (dawna Żymierskiego 21);
9. budynek mieszkalny, ul. Królewska 28 (dawna Żymierskiego 28);
10. cmentarz, ul. Szczecińska (dawna Armii Czerwonej) – planowany do wpisu do rejestru zabytków;
11. kapliczka cmentarna ul. Szczecińska (dawna Armii Czerwonej);
12. budynek mieszkalny, ul. Dąbrowskiego 1;
13. budynek mieszkalny, pl. Bohaterów 3;
14. budynek mieszkalny, ul. Dąbrowskiego 2;
15. budynek mieszkalny, ul. Dąbrowskiego 3;
16. budynek mieszkalny, ul. Długosza 4;
17. budynek mieszkalny, ul. Dworcowa 1;
18. budynek mieszkalny, ul. Dworcowa 4;
19. Rolniczy Dom Towarowy ul. Dworcowa 5;
20. budynek mieszkalny, ul. Dworcowa 9;
21. budynek mieszkalny, ul. Dworcowa 10;
22. młyn gospodarczy, ul. Dworcowa 13;
23. budynek mieszkalny, ul. Dworcowa 16;
24. Szkoła Agrobiznesu ul. Parkowa 2;
25. Liceum Ogólnokształcące ul. Kusocińskiego 1;
26. poczta al. Wojska Polskiego 2;
27. budynek Muzeum, al. Wojska Polskiego 3;
28. budynek mieszkalny ul. Garbarska 4;
29. przepompownia ul. Garbarska;
30. Sąd Rejonowy ul. Szczecińska 1 (dawna Armii Czerwonej);
31. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 2 (dawna Armii Czerwonej);
32. budynek mieszkalny ul. Szczecińska 7 (dawna Armii Czerwonej);
33. budynek szkolny, ul. Szczecińska 8 (dawna Armii Czerwonej);
34. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 10 (dawna Armii Czerwonej);
35. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 15 (dawna Armii Czerwonej);
36. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 18 (dawna Armii Czerwonej);
37. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 19 (dawna Armii Czerwonej);

38. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 20 (dawna Armii Czerwonej);
39. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 21 (dawna Armii Czerwonej);
40. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 23 (dawna Armii Czerwonej);
41. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 25 (dawna Armii Czerwonej);
42. park przy szpitalu ul. Szczecińska 31 (dawna Armii Czerwonej);
43. budynek mieszkalny, ul. Szczecińska 26 (dawna Armii Czerwonej);
44. szpital ul. Szczecińska 31 (dawna Armii Czerwonej);
45. Urząd Gminy ul. Szczecińska 33 (dawna Armii Czerwonej);
46. budynek mieszkalny, ul. Batorego 15;
47. budynek mieszkalny, ul. Batorego 17;
48. budynek mieszkalny, ul. Batorego 20;
49. budynek mieszkalny, ul. Batorego 21.
50. budynek mieszkalny, ul. Batorego 22;
51. budynek mieszkalny, ul. Felczaka 1;
52. budynek mieszkalny, ul. Felczaka 3;
53. budynek mieszkalny, ul. Kraszewskiego 1;
54. budynek mieszkalny, ul. Rynek 1 (dawna ul. PPR);
55. budynek mieszkalny, ul. Rynek 2 (dawna ul. PPR);
56. budynek mieszkalny, ul. Rynek 5 (dawna ul. PPR);
57. budynek mieszkalny, ul. Rynek 10 (dawna ul. PPR);
58. Cech Rzemiosł Różnych, ul. Plantowa 2;
59. budynek mieszkalny, ul. Plantowa 4 (obok budynek gosp.);
60. budynek mieszkalny, ul. Plantowa 8;
61. budynek mieszkalny, ul. Słowackiego 7.;
62. budynek mieszkalny, ul. Słowackiego 8;
63. przedszkole, ul. Słowackiego 12 (obecnie budynek mieszkalny);
64. budynek mieszkalny, ul. Słowackiego 14;
65. budynek mieszkalny, ul. Słowackiego 16;
66. budynek mieszkalny, ul. Słowackiego 18;
67. budynek gospodarczy, ul. Słowackiego 18;

68. budynek nadleśnictwa, ul. Sobieskiego 3;
69. budynek mieszkalny , ul. Sobieskiego 6;
70. budynek mieszkalny, ul. Traugutta 1;
71. budynek mieszkalny, ul. Traugutta 3;
72. zespół budynków mieszkalnych, ul. Traugutta 4,5,6,7,8;
73. budynek biurowy /Urząd Miejski/, al. Wojska Polskiego 1;
74. budynek mieszkalno – usługowy, al. Wojska Polskiego 4;
75. budynek mieszkalny, al. Wojska Polskiego 8;
76. budynek mieszkalny, al. Wojska Polskiego 12;
77. budynek mieszkalny, al. Wojska Polskiego 13;
78. budynek mieszkalny (Młyn), al. Wojska Polskiego 14 (PSS Społem);
79. budynek mieszkalny, al. Wojska Polskiego 21;
80. budynek mieszkalny, al. Wojska Polskiego 26;
81. budynek mieszkalny, al. Wojska Polskiego 27/27a;
82. budynek mieszkalny, al. Wojska Polskiego 31;
83. zespół domków dwurodzinnych przy al. Wojska Polskiego 46/46a, 50/50a, 52/52a;
84. budynek hotelowy, al. Wojska Polskiego 34;
85. budynek mieszkalny, ul. Zamkowa 5;
86. budynek mieszkalny, ul. Zamkowa 7;
87. budynek mieszkalny, ul. Zamkowa 9;
88. budynek mieszkalny, ul. Zamkowa 15;
- 104.budynek mieszkalny, ul. Średnia 2;
- 105.budynek mieszkalny, ul. Jacka i Agatki 3;
- 106.zespół domków dwurodzinnych przy ul. Kościuszki 2,4,6,10;
- 107.zespół domków dwurodzinnych przy ul. Jeziornej nr 2,3/4,5/6,7/8,9/10,11/12,13/13a,
14/14a, 15/15a,16/16a,17.

ZABYTKI RUCHOME

► Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Wypożyczenie kościoła parafialnego pw. Św. Jakuba Apostoła w Człuchowie.

nr rejestru zabytków B-72, data wpisu 08 – 03 – 1971r, nr decyzji Kl.IV – 660/11/71.

1. Ołtarz (w dawnym prezbiterium), styl: rokoko, czas powstania XVIII w.

Murowany, malowany temperą, autor nieznany, wymiary: 580 x 600 cm, nr kartoteki 72.

2. Ołtarz boczny (lewy), styl: barok, czas powstania XVIII w.

Drewno rzeźbione, polichromowane, złożone, olej, autor nieznany, wymiary: 430 x 160 cm, nr kartoteki 75.

3. Ołtarz boczny (strona Epistoły), styl: barok, czas powstania XVIIw.

Drewno rzeźbione, polichromowane, złożone, olej, płótno, mur, autor nieznany, wymiary 420 x 170 cm, nr kartoteki 76.

4. Ambona, styl: barok, czas powstania XVIIIw.

Drewno polichromowane, autor nieznany, wymiar czaszy 125 x 100cm, długość schodów 210cm, nr kartoteki 77.

5. Chrzcielnica, styl renesans/ barok, czas powstania XVIIw.

Drewno polichromowane, autor nieznany, wymiary 215cm x Ø 64 cm, nr kartoteki 64.

6. Konfesjonał, styl barok, czas powstania XVIIw.

Drewno, płaskorzeźba, polichromowane, złożone, autor nieznany, wymiary 240 x 190 cm, nr kartoteki 79.

7. Konfesjonały, styl rokoko ludowe, czas powstania XVIII w.

Drewno polichromowane, autor nieznany, wymiary 220 x 250 cm – 2 szt. nr kartoteki 80.

8. Ława kolatorska, styl renesans, czas powstania XVIIw.

Drewno malowane, autor nieznany, wymiary 120 x 200 x 125, nr kartoteki 82.

9. Feretron, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Drewno rzeźbione, malowane, złożone, autor nieznany, wymiary 167 x 94, nr kartoteki 83.

10. Obraz Św. Katarzyna, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Olej, płótno, drewno rzeźbione, malowane, złożone, autor nieznany, wymiary ca 160 x 90 cm, nr kartoteki 84.

11. Obraz Matka Boska z Dzieciątkiem wśród Aniołów, styl późny barok, czas powstania XVIIIw.

Olej, płótno, autor nieznany, wymiary 170 x 100 cm, nr kartoteki 85.

12. Obraz Św. Wawrzyniec, styl ludowy, czas powstania XIXw.

Olej, płótno, autor nieznany, wymiary 69 x 55, nr kartoteki 86.

13. Obraz Św. Ruth, styl ludowy, czas powstania XIXw.

Olej, płótno, autor nieznany, wymiary 69 x 55 cm, nr kartoteki 87.

14. Rzeźba – Matka Boska Bolesna, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Drewno rzeźbione malowane olejno, autor nieznany, wymiary 116 x 43 x 18, nr kartoteki 90.

15. Rzeźba Św. Jan, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Drewno malowane, rzeźbione, autor nieznany, wymiary 116 x 43 x 18, nr kartoteki 91.

16. Rzeźba Pelikan, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Drewno rzeźbione, malowane, autor nieznany, wymiary 32 x 33 cm, nr kartoteki 92.

17. Krucyfik w tęczycy, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Drewno polichromowane, częściowo złożony, autor nieznany, wymiary 130 x 100 cm, nr kartoteki 93.

18. Krucyfik ołtarzowy, czas powstania I poł. XIX w.

Cyna lana i kuta, autor nieznany, wymiary 53x 17 Ø 19cm, nr kartoteki 94.

19. Monstrancja, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Srebro repusowane, częściowo złożone, autor nieznany, wymiary 64 x 30 cm, nr kartoteki 95.

20. Kielich, styl późny barok, czas powstania koniec XVIIIw.

Srebro pozłacane, autor nieznany, wymiary 24,5 x 18 cm, nr kartoteki 96.

21. Kielich, styl barok, czas powstania XVIIw.

Autor nieznany, wymiary 7 x 4 cm, nr kartoteki 97.

22. Lichtarz paschalny, styl późny gotyk, czas powstania XVIII w.

Mosiądz, autor nieznany, wymiary 63 x 26 cm, nr kartoteki 98.

23. Lichtarze, styl barok, czas powstania XVIII w.

Cyna, autor nieznany, wymiary 66 x 21 cm – 6 sztuk, nr kartoteki 100.

24. Lichtarze, styl barok, czas powstania 1818r.

Cyna, autor nieznany, wymiary 67 x 22 cm – 2 sztuki, nr kartoteki 101.

25. Kociołek na wodę, styl barok, czas powstania XVIIIw.

Mosiądz, autor nieznany, wymiary 17 x 18, nr kartoteki 102.

26. Lawabo, styl neobarok, czas powstania XIX w.

Blacha mosiężna, tryb. autor nieznany, wymiary 60 x 25 x 22 cm, nr 103.

27. Trybularz, styl neogotyck, czas powstania poł. XIXw.

Mosiądz, autor nieznany, wymiary 30 x 13 cm, nr kartoteki 104.

28. Dzwon zegarowy, styl gotyk/ renesans.

Spiż, autor nieznany, wymiary 52 Ø 52, nr kartoteki 106.

29. Kapa biała, styl- haft późny barok, czas powstania XVIII w.

Aplikacja, haft wypukły, nić jedwabna i złota, autor nieznany, nr kartoteki 107.

Obrazy „Portrety trumienne” w kościele pw. Św. Jakuba Apostoła w Człuchowie, nr rejestru zabytków 26, data wpisu 02 – 08 – 1967r, nr decyzji Kl.IV – 0a/R-5/67. Styl barok, blacha, czas powstania 17 i 18 w. – 2 szt.

ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Instrumenty ochrony konserwatorskiej w odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego określone zostały w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego terenu miasta oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Nr ewidencji konserwatorskiej: funkcja, chronologia, kultura archeologiczna:

Strefa W.I. pełnej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej

Obejmuje obszar miasta lokacyjnego oraz zespół zamkowy wraz z otoczeniem w granicach wpisu do rejestru oraz stanowiska archeologiczne wymienione poniżej :

1. AZP 26 – 32/ 72	osada wczesnośredniowieczna IX – XI w. zlokalizowana na przedzamczu III
2. AZP 26 – 32/7	osada wczesnośredniowieczna X- XI w.
3. AZP 26 – 32/ 8	osada wczesnośredniowieczna IX – X w.
4. AZP 26 – 32/9	osada kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.
5. AZP 26 – 32/10	osada późnośredniowieczna
6. AZP 26 – 32/11	osada wczesnośredniowieczna IX – XI w.
7. AZP 26 – 32/12	osada kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.

8. AZP 26 – 32/13	osada wielokulturowa;
kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.
kultury pomorskiej 700 – 125 p.n.e.
wczesnośredniowieczna IX – XII w.
9. AZP 26 – 32/20	osada średniowieczna i późnośredniowieczna
10. AZP 26 – 32/21	osada kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e. i
wczesnośredniowieczna IX – XII w.
11. AZP 26 – 32/22	osada kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.
12. AZP 26 – 32/23	osada kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.
13. AZP 26 – 32/24	osada wielokulturowa:
kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.
kultury pomorskiej 700 – 125 p.n.e.
wczesnośredniowieczna IX – XII w.
14. AZP 26 – 32/6	cmentarzysko kultury pomorskiej
cmentarzysko wczesnośredniowieczne
grodzisko wczesnośredniowieczne IX – XI w
15. AZP 26-32/75	Rynek Staromiejski osadnictwo przedlokacyjne
i zabudowa miejska XII/XIII-XX w.

Strefa W.II. częściowej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej „OW”

1. AZP 26 – 32/1	osada późnośredniowieczna
2. AZP 26 – 32/2	osada późnośredniowieczna
3. AZP 26 – 32/3	osada wczesnośredniowieczna
4. AZP 26 – 32/14	osada kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.
i późnośredniowieczna
5. AZP 26 – 32/15	osada późnośredniowieczna
6. AZP 26 – 32 /16	osada późnośredniowieczna
7. AZP 26 – 32 /17	osada późnośredniowieczna
8. AZP 26 – 32/18	osada kultury łużyckiej 1700 – 700 p.n.e.
średniowieczna i późnośredniowieczna
9. AZP 26 – 32 /19	osada wczesnośredniowieczna IX – XI w.

ZABYTKI RUCHOME W ZBIORACH MUZEALNYCH

Do rejestru zabytków nie są wpisywane eksponaty wpisane do inwentarza muzeum. Muzeum Regionalne w Człuchowie z siedzibą przy al. Wojska Polskiego 3 posiada w swoich zasobach następujące muzealia:

1. muzealia archeologiczne – 238 obiektów;
2. muzealia etnograficzne – 253 obiekty;
3. muzealia artystyczno – historyczne – 492 obiekty;
4. starodruki – 13 egzemplarzy;
5. mapy katastralne – 2473 egzemplarze.

2.4. Zagospodarowanie przestrzenne

2.4.1. Poziom i stan zainwestowania: infrastruktura techniczna

2.4.1.1. Transport i komunikacja

Tabela 7 Szkielet układu drogowego Miasta stanowią drogi (stan na 2007r.):

Lp.	Rodzaj drogi	Długość ogółem w km	W tym utwardzone w km
1	Drogi krajowe	8,691	8,691
2	Drogi wojewódzkie	1,130	1,130
3	Drogi powiatowe	4,312	4,312
4	Drogi gminne	21,380 uchwalone (+ 8,540 dróg wewnętrznych)	20,100 uchwalone (+ 4,740 dróg wewnętrznych)

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

Komunikacja PKS Sp.z.o.o – główne kierunki kursów przewoźnika

- Gdańsk
- Słupsk

- Toruń
- Szczecin
- Koszalin
- Piła
- Łódź
- Bydgoszcz
- Poznań

Komunikacja PKP – główne kierunki

- Szczecinek – Chojnice

2.4.1.2.Telekomunikacja

Głównym operatorem jest Telekomunikacja Polska S.A. Pozostałe podmioty to: „Tele 2” i „Nexus”. Ponadto na terenie Gminy Miejskiej Człuchów znajdują się stacje bazowe telefonii komórkowej: GSM Plus, ERA GSM oraz firmy, które oferują usługi internetowe m.in. „Petrus” Sp. z o.o z Chojnic oraz prywatni dostarczyciele Internetu radiowego.

2.4.1.3.Zaopatrzenie w ciepło

System zaopatrzenia Gminy Miejskiej Człuchów w ciepło ma charakter rozproszony. Na terenie Gminy funkcjonuje ponad 90 lokalnych kotłowni, w tym największa miejska kotłownia rejonowa (KR-1). Większość źródeł opalana jest paliwem stałym, a tylko nieliczne olejem opałowym i gazem.

Działalność gospodarczą w zakresie zaopatrzenia Miasta w ciepło prowadzi Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o. o, które posiada koncesję na wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła.

Podstawowym źródłem ciepła jest ciepłownia KR-1 zlokalizowana przy ul. Średniej 14. Jest to kotłownia węglowa wyposażona w 4 kotły.

Ciepło z tej kotłowni przesyłane jest siecią wysokoparametrową do węzłów grupowych, a stąd sieciami niskoparametrowymi. Pozostałe kotłownie komunalne o mniejszej mocy to węglowa kotłownia osiedlowa oraz trzy kotłownie węglowe wbudowane i jedna kotłownia olejowa.

Tabela 8 Parametry sieci ciepłej

Lata	Długość sieci ciepłej (mb)		W tym długość sieci preizolowane (mb)		Objętość zładu wody (m ³)	
	130/70 °C	90/70°C	130/70 °C	90/70°C	130/70 °C	90/70°C
2004	5044,5	3693,5	3783	787,5	121,14	63,31
2005	5754,5	3996,5	4493	1090,5	131,70	64,80
2006	6065,5	4596,5	4804	1690,5	132,90	66,50

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Człuchowie

2.4.1.4. Zaopatrzenie Gminy Miejskiej Człuchów w gaz

Gmina Miejska Człuchów jest zaopatrywana w gaz wysokometanowy GZ-50 o następujących parametrach:

- ciepło spalania: **38,147 MJ/m³**
- wartość opałowa: **34,430 MJ/m³**

Człuchów jest częściowo zgazyfikowany. Zasilany w gaz o średnim ciśnieniu z dwóch stacji redukcyjno-pomiarowych zlokalizowanych poza granicami Gminy Miejskiej Człuchów (Koldowo i Głędowo). Stacje te zasilają również miejscowości Gminy Wiejskiej Człuchów.

Sieć gazowa średniego ciśnienia:

- długość czynnej sieci ogółem: **17.713,00 mb**
- długość czynnej sieci przesyłowej: **1.150,00 mb**
- długość czynnej sieci rozdzielczej: **16.563,00 mb**
- czynne połączenia do budynków mieszkalnych: **150 szt.**
- odbiorcy gazu: **165 gosp. domowych**
- ludność korzystająca z sieci gazowej: **194 osoby**
- zużycie gazu ogółem: **264,70 tyś m³/rok w tym:**
- na ogrzewanie mieszkań: **223,00 tyś. m³/rok**

Powyższe dane opracowano na podstawie informacji z Banku Danych Głównego Urzędu Statystycznego- rocznik 2006.

2.4.1.5. Urządzenia energetyczne

Stan urządzeń energetycznych na 2007 rok.:

Linie napowietrzne nN **28km**

Linie kablowe nN **164,5km**

Linie napowietrzne SN **23km**

Linie kablowe SN **30km**

Linie napowietrzne 110 kV **2,3km**

Słupowe stacje transformatorowe 15/0,4 kV

o mocy zainstalowanej 1218 kVA **9 szt.**

Wnętrzowe stacje transformatorowe 15/0,4 kV

o mocy zainstalowanej 22315 kVA **46 szt.**

Tabela 9 Liczba odbiorców i zużycia energii elektrycznej

Lp.	Wyszczególnienie danych	Liczba	Jednostka
1	Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	4.981	osoby
2	Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	11.888	MW*h

Źródło: Bank Danych Głównego Urzędu Statystycznego-2006r.

2.4.1.6. Zaopatrzenie w wodę

Długość sieci wodociągowej: **39,9 km**

Stan sieci: **dobry**

Liczba stacji uzdatniania wody: **2 szt.**

Liczba przyłączy prowadzących do budynków: **1120 szt.**

Liczba ujęć wody: **9 szt.**

Szacunkowa liczba ludności korzystająca z wodociągów **14 354 osoby**

Tabela 10 Dostawa wody

Lp.	Wyszczególnienie danych	rok 2006	Jednostka
		zł	m ³ /rok
A	<u>Dostawa wody</u>		
1.1.	gospodarstwa domowe	583306	457403
1.1.1.	przedsiębiorcy	82618	64807
1.1.2.	instytucje publiczne	100744	79153
1.1.3.	Gospodarstwa domowe objęte siecią wodociągową obecnie	4682	
1.1.4.	Przedsiębiorcy objęci siecią wodociągową obecnie	141	
1.1.5.	Instytucje publiczne objęte siecią wodociągową obecnie	55	
1.1.6.	Stopień zwodociągowania miasta [%]	99,50%	

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Człuchowie

Na terenie Gminy Miejskiej Człuchów nie ma ani nie planuje się budowy wodociągu grupowego

2.4.1.7. Kanalizacja

Długość sieci kanalizacji: **36,6 km**

Długość i ilość przyłączy prowadzących do budynków: **989 szt.**

Tabela 11 Odbiór ścieków

Lp.	Wyszczególnienie danych	rok 2006	Jednostka
		zł	m ³ /rok
B	<u>Przychody</u>		
1.1.	<u>Odbiór ścieków</u>		
1.1.1.	gospodarstwa domowe /bez ścieków dowożonych/	1042522	413024
1.1.2.	przedsiębiorcy	252810	100312
1.1.3.	instytucje publiczne	223724	89152
1.1.4.	Gospodarstwa domowe objęte systemem kanalizacji obecnie	4612	
1.1.5.	Przedsiębiorcy objęci systemem kanalizacji obecnie	138	
1.1.6.	Instytucje publiczne objęte systemem kanalizacji obecnie	55	
1.1.7.	Stopień skanalizowania miasta [%]	98,00%	

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Człuchowie

W najbliższym czasie przewiduje się modernizację części sieci kanalizacyjnej:

1. uzbrojenie os. Wschód II w sieć wodociągową, kanalizacyjną i deszczową;
2. przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej ul. Słowackiego , ul. Felczaka, ul. Wojska Polskiego, ul. Armii

Krajowej;

3. uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną wzdłuż tzw. „małej obwodnicy” (ul. Jerzego z Dąbrowy, Koszalińska, Kościuszki, Traugutta);
4. uzbrojenie terenów os. Witosa;
5. uzbrojenie terenu OSiR;
6. rozdział kanalizacji deszczowej w centrum miasta;
7. odwodnienie ul. Towarowej, Mickiewicza, Plantowej, Zatorza i Słowackiego;
8. modernizacja deszczówki przy promenadzie;
9. realizacja separatorów i piaskowników os. Wschód I i II.

KOMUNALNA OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW

Pierwsza oczyszczalnia ścieków powstała w Człuchowie w 1982 roku. W grudniu 2001 roku zmodernizowano i oddano do użytku mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię typ SBR wspomaganą chemicznie koagulantem PIX, o przepustowości do 5400m³/dobę. Obecnie jest eksploatowana w 50%.

Równoważna liczba mieszkańców wynosi:	RLM => 35.000 osób
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię:	14.574 osoby
Ilość ścieków oczyszczanych ogółem:	588,7 dm³/rok

Tabela 12 Ładunki zanieczyszczeń w ściekach

Lp.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach	Ilość	Jednostka
1	BZT ₅	5.321	kg/rok
2	ChZT	29.696	kg/rok
3	Zawiesina	9.755	kg/rok
4	Azot ogólny	5.963	kg/rok
5	Fosfor ogólny	772	kg/rok

Źródło: Bank Danych Głównego Urzędu Statystycznego-2006r.

2.4.1.8. Gospodarka odpadami

Gmina Miejska Człuchów korzysta z wysypiska śmieci zlokalizowanego w miejscowości Kiełpin, które powstało w 2000 roku.

Projektowany czas eksploatacji całego składowiska:	40 lat / przy założeniu 5 kwater
Czas wykonanej kwatery:	od 5,8 lat
Powierzchnia kwater ogółem:	8,36 ha
Pojemność całego składowiska:	344 400 m³
Teren na surowce wtórne:	40,5 m³
Ilość deponowanych odpadów:	2005 r. – 5182,10 Mg/rok 2006 r. – 5.947,16 Mg/rok

Na dzień 31 grudnia 2007 roku pierwsza kwatera wykorzystana jest w ok. 98%. Po całkowitym wykorzystaniu tej kwatery planowane jest zamknięcie składowiska ze względu na brak zgody władz gminy wiejskiej Człuchów na przekształcenie składowiska w Zakład Zagospodarowania Odpadów.

Na składowisku w Kiełpinie zastosowano podwójne uszczelnienie: syntetyczne z folii HDPE 2mm i mineralne z maty betonowej, zabezpieczonej geowłókną 600 g/m oraz warstwą filtracyjną o współczynniku filtracji $k > 10$ m/d. Odprowadzanie odcieku z kwatery następowało grawitacyjnie do studni przepompowni, skąd odcieki są przepompowywane do zbiornika odcieków.

Program Wojewódzki Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami przewiduje powstanie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Nowym Dworze k/Chojnic o powierzchni 205,4 tys. ha w skład, którego wejdą:

- kompostownia;
- sortownia odpadów zmieszanych i surowców;
- magazyn czasowego przetrzymywania odpadów niebezpiecznych;
- segmenty demontażu.

Czas realizacji budowy składowiska przewiduje się na lata 2008-2010.

Rada Miejska w Człuchowie przyjęła plan gospodarki odpadami w dniu 11 kwietnia 2005 roku Nr uchwały XXV/200/2005, opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego nr 115

z dnia 24 listopada 2005 roku, obowiązuje od 9 grudnia 2005 roku. Zgodnie ze sporządzonym sprawozdaniem z realizacji gminnego planu gospodarki odpadami Nr 1/2007, które obejmuje okres dwóch lat tj. rok 2005 i 2006, plan ten jest sukcesywnie wdrażany, jednak efekt nie jest zadowalający. Systematycznie wzrasta ilość odpadów przy malejącej liczbie mieszkańców, która na koniec roku 2006 wynosiła 14 875 (wg stanu ludności). Wzrosła wprawdzie ilość odpadów poddanych odzyskowi z 4% na 7,1% jednak w dalszym ciągu jest to niewielki efekt w stosunku do założeń planu, zgodnie z nim powinna to być wielkość 21,9%. Zbyt mało odpadów jest segregowanych do ponownego przetworzenia i wykorzystania.

Udało się rozpocząć zbiórkę odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych, efekty nie są jednak zadowalające. Największy problem sprawia wyodrębnienie ze strumienia odpadów komunalnych – odpadów biodegradowalnych. Nie podjęto tych działań ze względu na brak odpowiedniej instalacji.

Proces zbiórki, jak i dalszego przetwarzania tych odpadów, jest skomplikowany i wymaga odpowiedniej instalacji. W związku z powyższym nie podjęto się tego zadania do czasu ostatecznego wyjaśnienia sytuacji ZZO. Nie osiągnięto postawionych w planie celów, a dochodzenie do nich przebiega znacznie wolniej niż zakłada plan. Dlatego też konieczne trzeba wzmocnić system, tak, aby możliwe było ograniczanie odpadów składowanych na rzecz odzysku.

2.4.2. Infrastruktura społeczna

2.4.2.1. Aktualny stan przedszkoli i placówek przedszkolnych: kl. „O” realizowanych w szkołach podstawowych.

Tabela 13 Przedszkola w Człuchowie rok szkolny 2007/2008

Lp.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
1.	Przedszkole Miejskie w Człuchowie	180	13	8
2.	Przedszkole Niepubliczne „Bajka” z grupą żłobkową • przedszkole • żłobek	75 20	6,5 (w tym: 3 opiekunki)	6

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

2.4.2.2 Aktualny wykaz szkół podstawowych

Tabela 14 Szkoła Podstawowa w Człuchowie rok szkolny 2007/2008

Lp.	Nazwa placówki	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Przyjaciół Ziemi w Człuchowie	989	69,00	18,00

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

2.4.2.3. Aktualny stan szkół gimnazjalnych

Tabela 15 Gimnazja w Człuchowie rok szkolny 2007/2008

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
1.	Gimnazjum nr 1 im. K.Jagiellończyka w Człuchowie	609	46	15
2.	Gimnazjum STO w Człuchowie	70	28	5
Razem:		679	74	20

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

2.4.2.4. Aktualny stan szkół ponadgimnazjalnych mających swoje siedziby na terenie Gminy Miejskiej Człuchów, dla których organem prowadzącym jest Powiat Człuchowski

Tabela 16 Szkoły ponadgimnazjalne w Człuchowie rok szkolny 2007/2008

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
1.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Człuchowie	464	29	8
2.	Zespół Szkół Agrobiznesu w Człuchowie	469	31	6
3.	Zespół Szkół Technicznych w Człuchowie	765	50	26
4.	Zespół Szkół STO w Człuchowie	90	28	5
Razem:		1 788	138	45

2.4.2.5. Aktualny stan szkolnictwa wyższego w Gminie Miejskiej Człuchów

W roku 2000 w Człuchowie został utworzony wydział zamiejscowy Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie. Uczelnia należy do ścisłej czołówki ogólnopolskich rankingów, zapewnia europejskie standardy kształcenia poparte akredytacjami i certyfikatami.

Działający w Człuchowie od 2000 roku Instytut Politologii decyzją MENiS (nr DSW-3-4003/37/Rej.20/IW/03) z dnia 12 lutego 2003 roku został przekształcony w Wydział Zamiejscowy. W roku 2004 Wydział otrzymał pozytywną ocenę Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Wydział Zamiejscowy w Człuchowie oferuje studia stacjonarne i niestacjonarne na kierunku **Politologia** ze specjalnością:

- Zarządzanie Bezpieczeństwem;
- Komunikacja Społeczna i Technologia Informacyjna;
- Polityka Samorządowa i Regionalna;
- Polityka Ekorozwoju;
- Organizacja Pomocy Społecznej;
- Marketing i Obsługa Ruchu Turystycznego;
- Gospodarka i Rozwój Regionalny.

Międzynarodowa wymiana studencka w programie SOKRATES / ERASMUS. Uczelnia umożliwia najlepszym studentom kształcenie na uczelniach zagranicznych w Belgii, Austrii, Wielkiej Brytanii, Portugalii, Hiszpanii, Francji, Grecji i Cyprze.

Oferowane są też studia podyplomowe adresowane do przedstawicieli przedsiębiorstw, firm, banków, agencji reklamowych, marketingowych, mediów, aż po organy rządowe, instytucje edukacyjne, kulturalne, partie polityczne, dziennikarstwo:

- Zarządzanie Bezpieczeństwem;
- Komunikacja Społeczna i Technologia Informacyjna;
- Wiedza o Społeczeństwie.

Wszystkie rodzaje studiów podyplomowych zgodne z Rozporządzeniem MENiS z dnia 7 września 2004 roku oraz Ustawą z dnia 27 lipca 2005 roku „Prawo o szkolnictwie wyższym” art. 8 pkt 6.

2.4.2.6.Placówki kulturalne, w tym świetlice miejskie

Miejska Biblioteka Publiczna im. Janusza Korczaka

ul. Szczecińska 5 (tel. 83 411 16)

zatrudnienie: 11 osób

Biblioteka dysponuje wypożyczalnią dla młodzieży i dorosłych, oddziałem dla dzieci z kąciem czytelniczym dla najmłodszych i czytelnią.

Zbiory biblioteczne liczą około 99 444 wolumenów (na koniec stycznia 2007 r.). Biblioteka posiada bogaty zbiór taśm magnetofonowych (w tym książki mówione), płyt gramofonowych, kaset video i przeźrocz. Biblioteka prowadzi również różnorodną działalność informacyjną i kulturalno-oświatową, jak: lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, promocje nowości wydawniczych, odczyty, konkursy, wystawy książkowe.

Stan obiektu dobry.

Biblioteka Pedagogiczna Słupsk Oddział w Człuchowie

os. Wazów 1

tel. 059 83 424 91

stan zatrudnienia: 4 osoby

Biblioteka dysponuje wypożyczalnią książek w liczbie 21205 wolumenów. Biblioteka posiada również Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej.

Muzeum Regionalne

al. Wojska Polskiego 3 (tel. 83 425 86)

stan zatrudnienia: 6 osób

Muzeum prowadzi działalność w kilku działach: wystawa „Pradzieje Ziemi Człuchowskiej”; dział etnograficzny obejmujący obiekty kultury materialnej kaszubskich Gochów; dział „Sztuka i rzemiosło”. Oprócz stałej działalności funkcjonują wystawy czasowe np. prace Matejki, Mehoffera, pokazy artystycznych dokonań lokalnych twórców, konkursy plastyczne czy też „Wieczory muzealne”.

Muzeum gromadzi zbiory z zakresu archeologii, historii, etnografii, sztuki dawnej i współczesnej. Najstarsze obiekty pochodzą z młodszej epoki kamienia (neolitu). Ekspozycja "Pradzieje Ziemi Człuchowskiej" dokumentuje najdawniejsze dzieje osadnictwa na tym terenie oraz przedstawia wyniki

przeprowadzonych badań wykopaliskowych. Obejmuje między innymi narzędzia kamienne i krzemienne, popielnice, żarna kamienne, wczesnośredniowieczne naczynia, grzebienie rogowe, kościane igły. Wystawę wzbogacają rekonstrukcje, fotogramy i bogata oprawa graficzna.

Wśród wyrobów rzemiosła artystycznego szczególną uwagę zwracają szafy z 1676 i 1784 roku, witraże z początków XX wieku, kolekcja rzeźby sakralnej XV-XVIII wieku. Wystawę uzupełniają starodruki.

Ekspozycja etnograficzna obejmuje obiekty pochodzące z drugiej połowy XIX i XX wieku. Ukazują przeszłość ziemi człuchowskiej oraz zajęcia jej mieszkańców. Prezentowane zabytki związane są z rolnictwem i hodowlą zwierząt, obróbką lnu i wełny, pszczelarstwem, przygotowywaniem pokarmów.

Stan obiektu dobry.

Miejski Dom Kultury

ul. Traugutta 2 (tel. 83 411 32)

stan zatrudnienia: 15 osób.

Jest to centrum spotkań środowisk twórczych oraz wszystkich wrażliwych na sztukę ludzi. MDK prowadzi kilka stałych pracowni: wokalną, modelarską, instrumentalną, taneczną, plastyczną, teatralną, szachową oraz haftu kaszubskiego.

Miejski Dom Kultury w Człuchowie dysponuje obiektem z salą widowiskową na około 200 miejsc, kawiarnią, salonem wystawowym, salą prób, pomieszczeniami dla specjalistycznych sekcji i klubów. Miejski Dom Kultury prowadzi zajęcia w pracowniach: haftu regionalnego, teatralnej, muzycznej, plastycznej, modelarskiej, tanecznej, oraz w klubach: seniora „Róża”, kolekcjonera, i brydżowym. Placówka jest organizatorem imprez stałych: konkursów recytatorskich, przeglądów piosenki dziecięcej, konkursów plastycznych, konkursów modelarskich, rozgrywek brydżowych, koncertów zespołów muzycznych, wieczorów autorskich, spektakli teatralnych, wystaw i giełd kolekcjonerskich. Przy MDK działają młodzieżowe zespoły rockowe, zespół tańca współczesnego, teatralna scena młodzieżowa i dziecięca. Jest bazą dla prób i występów dla międzyszkolnego dziecięcego zespołu wokально-tanecznego "Forte", taneczne „Re-Flex”, „Blask”, „Switch”. W MDK ma swoją siedzibę Społeczne Ognisko Muzyczne, Zespół muzyczny ZAOCZNIE, Stowarzyszenie „Pro Kultura”, Chojnickie Towarzystwo Polsko-Francuskie, Człuchowskie Bractwo Rycerskie, Polskie Stowarzyszenie Chorych na Cukrzycę oraz Krajowe Bractwo Literackie. Organizuje również masowe imprezy artystyczne w zamkowej sali widowiskowej i amfiteatrze. Obiekt wymaga remontu dachu i sanitariatów.

2.4.2.7. Organizacje pozarządowe o charakterze kulturalnym.

1. Towarzystwo Miłośników Ziemi Człuchowskiej
2. Krajowe Bractwo Literackie w Koszalinie Filia w Człuchowie
3. Stowarzyszenie Kulturalne pn. Dziecięcy Zespół Wokalno-Taneczny „FORTE”
4. Stowarzyszenie „Pro Kultura”
5. Samodzielne Koło Terenowe Społecznego Towarzystwa Oświatowego nr 131
6. Stowarzyszenie „Sabat Człuchowskich Szefowych”
7. Chojnickie Towarzystwo Polsko-Francuskie Koło w Człuchowie
8. Stowarzyszenie Miłośników Kawalerii Polskiej

Główne cele w/w organizacji:

- aktywizacja i integracja środowiska lokalnego
- organizacja czasu wolnego mieszkańcom
- przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym
- wspieranie imprez kulturalnych i inicjatyw społecznych
- integracja społeczeństwa ze środowiskiem osób niepełnosprawnych
- ochrona środowiska i edukacja ekologiczna
- propagowanie historii i tradycji Gminy Miejskiej Człuchów
- kultywowanie i krzewienie tradycji folkloru polskiego

2.4.2.8. Grupy trudniące się przedsięwzięciami kulturalnymi

1. Klub Przyjaciół Muzeum
2. Człuchowski Ośrodek Haftu Kaszubskiego
3. Społeczne Ognisko Muzyczne
4. Teatr amatorski „Scena dorosłych”
5. Klub seniora RÓŻA
6. Zespół muzyczny „ZAOCZNIE”
7. Człuchowskie Bractwo Rycerskie
8. Dziecięcy zespół wokalny „FORTE”

2.4.2.9.Ochrona zdrowia

Na terenie Miasta Człuchowa funkcjonują:

1. NZOZ „Ars Medica” A. Shah ul. Sobieskiego 5;
2. Niepubliczny Specjalistyczno - Psychiatryczny ZOZ – ul. Szczecińska 31;
3. NZOZ „Remedium” Sp. z o.o – ul. Sobieskiego 5;
4. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital ul. Szczecińska 5;
5. NZOZ „Opus” Poradnia dla Osób Uzależnionych – ul. Szczecińska 20;
6. Przychodnia Lekarska „Hipokrates” – os. Wazów 8, Bema 11;
7. Przychodnia lekarska SANUS-MED ul. Koszalińska 4;
8. NZOZ „Remi- Med” ul. Sobieskiego 5;
9. NZOS „Opus” Sp. z o.o – osiedle Wazów 8;
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ul. Szczecińska 20;
11. Człuchowskie Stowarzyszenie Przyjaciół Hospicjum;
12. Polski Związek Niewidomych;
13. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków;
14. Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej.

2.4.2.9.Pomoc społeczna – świadczenia realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela 17 Powody przyznania pomocy

Lp.	Powód Trudnej Sytuacji Życiowej	2004	2005	2006
1	Ubóstwo	595	452	461
2	Sieroctwo	-----	-----	1
3	Bezdomność	21	24	26
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	22	8	14
5	Bezrobocie	378	317	298
6	Niepełnosprawność	270	263	319
7	Długotrwała choroba	140	146	287
8	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia	167	46	19

	gospodarstwa domowego – ogółem, w tym:			
9	Alkoholizm i narkomania	86	77	73
10	Przemoc w rodzinie	6	3	3
11	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	4	1

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie

Tabela 18 Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej

Rok	Ogółem liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin						
			Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Dożywianie	Schronienie	Usługi opie- kuńcze	Zasiłki macie- rzyńskie
2004	694	1894	121	314	352	188	21	45	22
2005	626	1496	153	315	474	415	20	48	---
2006	669	1504	159	309	516	595	20	52	---

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie

Patologie

Do obszarów Gminy Miejskiej Człuchów charakteryzujących się szczególnym nasileniem patologii społecznej można zaliczyć ulice: Kusocińskiego i Felczaka oraz częściowo: Rynek, Królewską, Traugutta, Batorego, Chrobrego, Zamkową /dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej/. Na wyżej wymienionych obszarach znajduje się duża liczba budynków, w których mieszkańcy płacą niski czynsz. Fakt ten sprzyja zamieszkiwaniu w tych miejscach osób i rodzin o niskich dochodach. Do takiej sytuacji przyczynia się również fakt przesiedlania do mieszkań socjalnych osób i rodzin z grupy ryzyka (alkolicy, sprawcy przemocy, rodziny niepełne lub wielodzietne). Wskazanie wyżej wymienionych ulic nie jest jednoznaczne ze stwierdzeniem, że w innych częściach Człuchowa nie występuje zjawisko patologii.

Dotyka ono również duże osiedla mieszkaniowe. Brak odpowiedniej infrastruktury: placów zabaw, boisk osiedlowych, klubów, świetlic socjoterapeutycznych, brak opieki ze strony rodziców sprawia, że dzieci i młodzież spędzają wolny czas w niewłaściwy sposób.

Najmniej zjawisk patologii występuje na osiedlach domów jednorodzinnych.

Bezpieczeństwo

Na terenie Gminy Miejskiej Człuchów jak i na terenie całego powiatu człuchowskiego największe zagrożenie stanowią przestępstwa z kategorii: kradzież oraz włamanie – analiza stanu bezpieczeństwa przeprowadzona przez Komendę Powiatową Policji w Człuchowie.

Przestępstwa i wykroczenia dokonywane są najczęściej w Człuchowie na niżej wymienionych ulicach, osiedlach i trasach:

- a) plac Rynek, ul. Królewska, ul. Długosza, ul. Koszalińska, ul. Traugutta, os. Piastowskie;
- b) rejon od ul. Wyszyńskiego do ul. Koszalińskiej od strony ogródków działkowych i kompleksu garaży połą drogą w kierunku Kołdowa do ul. Koszalińskiej;
- c) ul. Kusocińskiego – teren wokół Liceum Ogólnokształcącego wraz z przylegającym Parkiem Miejskim
- d) ul. Szkolna (teren OSiR-u);
- e) trasa al. Wojska Polskiego – al. Jana Pawła II: przekroczenie prędkości przez kierujących pojazdami;
- f) trasa al. Jana Pawła II – ul. Koszalińska: przekroczenie prędkości przez kierujących pojazdami.

Tabela 19 Wykaz popełnionych przestępstw

Lp.	Przestępstwa	2004 rok	2005 rok	2006 rok	2007 rok
1	Rozbój	6	5	8	4
2	Bójka lub pobicie	3	2	5	-----
3	Kradzież	97	95	99	46
4	Włamanie	73	86	61	36
5	Uszkodzenie mienia	----	----	----	3
6	Kradzież pojazdu	8	10	9	7
7	Kradzież z włamaniem do samochodu	10	17	4	3
8	Wykroczenia				
9	Art. 119 KW – zniszczenie mienia	69	74	64	24
10	Art. 124 KW – uszkodzenie mienia	42	50	35	34

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Człuchowie

2.4.2.10 Rynek pracy i bezrobocie

Gmina miejska Człuchów należy do gmin bezrobocia strukturalnego. Według Powiatowego Urzędu Pracy w Człuchowie zarejestrowanych było 787 osób na koniec 2007 roku, w tym 464 kobiety. Prawo do zasiłku posiadało 197 osób, w tym 99 kobiet.

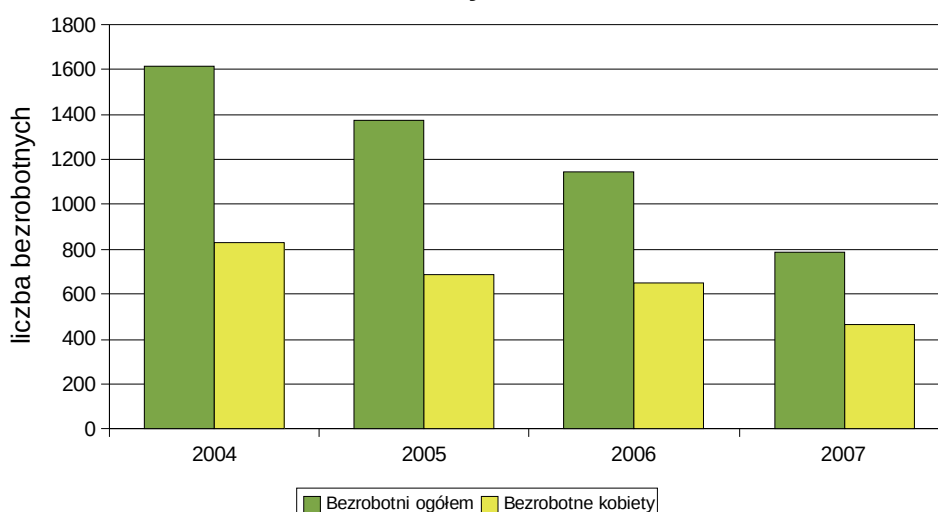
Tabela 20 Struktura osób bezrobotnych w Człuchowie (wg wykształcenia) w latach 2006-2007 - stan na 31.12.2007 roku.

Wykształcenie	Wyższe		Policealne i średnie zawodowe		Średnie ogólnokształc.		Zasadnicze zawodowe		Gimnazjalne i poniżej	
Rok	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
osoby	76	63	296	208	126	96	425	280	223	140
w tym kobiety	59	42	177	128	90	69	209	152	118	73

Tabela 21 Struktura osób bezrobotnych w Człuchowie (wg wieku):

Wiek	do 24 lat		25-34		35-44		45-54		55-59		pow.59	
Rok	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
osoby	202	143	308	203	233	137	335	247	67	51	1	6
w tym kobiety	108	83	177	128	142	89	201	146	25	18	-	-

Liczba bezrobotnych w Człuchowie

WYKAZ JEDNOSTEK REALIZUJĄCYCH ZADANIA Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ W MIEŚCIE CZŁUCHÓW

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie, ul. Średnia 14
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie, Aleja Wojska Polskiego 5
3. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Urząd Miejski w Człuchowie, Aleja Wojska Polskiego 1:
 - Punkt Informacyjny – Konsultacyjny do spraw Uzależnień i Przemocy w Rodzinie, ul. Szkolna 1 a
4. Poradnia Odwykowa w Człuchowie, ul. Szczecińska 3
5. Noclegownia dla Osób Bezdomnych w Człuchowie, ul. Średnia 14
6. Klub dla osób z zaburzeniami psychicznymi „Nie jesteśmy sami” w Człuchowie, ul. Średnia 14
7. Punkt przyjmowania i wydawania odzieży i sprzętu AGD w Człuchowie, ul. Średnia 14
8. Klub Abstynenta „Krokus” w Człuchowie, ul. Szczecińska 3
9. „Caritas” przy Parafii p.w. M.B.K. P w Człuchowie, ul. Szczecińska 39
10. Klub Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta w Człuchowie, ul. Średnia 14
11. Klub „Złotej Jesieni” emerytów i rencistów w Człuchowie, ul. Batorego 23
12. Związek Emerytów i Rencistów w Człuchowie, al. Wojska Polskiego 1
13. Związek Sybiraków w Człuchowie, al. Wojska Polskiego 1
14. PCK w Człuchowie, ul. Zamkowa
15. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Człuchowie, ul. Batorego 23
16. Stowarzyszenie Zdrowie Psychiczne „Pomoc” w Człuchowie, al. Wojska Polskiego 5
17. Stowarzyszenie Diabetyków w Człuchowie, al. Wojska Polskiego 1
18. Stowarzyszenie Kobiet po mastektomii „Amazonka” w Człuchowie.

Ponadto na terenie Gminy Miejskiej Człuchów znajdują się dwie świetlice socjoterapeutyczne:

- świetlica nr 1, ul. Szkolna 1a;
- świetlica Towarzystwa Przyjaciół Dzieci przy Szkole Podstawowej nr 1.- ul. Średnia 4a.

2.5. Infrastruktura instytucjonalna

W Człuchowie swoje siedziby mają:

- ▶ Urząd Miejski
- ▶ Urząd Gminy
- ▶ Starostwo Powiatowe
- ▶ Urząd Skarbowy

Miasto również skupia inne instytucje o znaczeniu powiatowym:

- ▶ Powiatowy Inspektor Sanitarny
- ▶ Komenda Powiatowa Policji
- ▶ Komenda Powiatowa Straży Pożarnej
- ▶ Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego
- ▶ Powiatowy Urząd Pracy
- ▶ Szpital
- ▶ Sąd i Prokuratura
- ▶ Zakład Ubezpieczeń Społecznych
- ▶ Powiatowy Zarząd Dróg

W Gminie Miejskiej Człuchów swoją siedzibę ma również zarządca dróg krajowych tj. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Gdańsku Rejon w Człuchowie. W zarządzie tej jednostki pozostają następujące drogi zlokalizowane w granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Człuchów:

- al. Wojska Polskiego
- ul. Szczecińska
- ul. Zamkowa
- ul. Słowackiego

Do Zarządu Dróg Powiatowych należy natomiast utrzymanie następujących dróg:

- Długosza
- Średnia
- Sobieskiego
- Traugutta
- Sienkiewicza

Pozostałe drogi są drogami miejskimi i ich utrzymanie spoczywa na gminie.

2.6. Podstawy gospodarcze

2.6.1. Przemysł

Na terenie Gminy Miejskiej Człuchów zlokalizowanych jest kilka większych zakładów przemysłowych, m. in.:

- **Radpol S.A.:** produkcja osprzętu termokurczliwego, przewodów elektrycznych;
- **Remprodex:** maszyny rolnicze, konstrukcje stalowe;
- **Polstyr:** przetwórstwo tworzyw sztucznych;
- **Promet:** produkcja tłumików motocyklowych;
- **Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska:** przetwory mleczne;
- **RemBud:** budownictwo;
- **Słabud:** przetwórstwo drzewne.

2.6.2. Rolnictwo

Na terenie Gminy Miejskiej Człuchów znajduje się około 6 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni – 5,45 ha.

2.6.3. Handel i usługi

Na terenie Gminy Miejskiej Człuchów prowadziło działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej **1 600** podmiotów gospodarczych (stan na 2007rok)

Tabela 202 Struktura prowadzonej działalności gospodarczej

Lp.	Wyszczególnienie danych	2002	2007
1	Placówki handlowe i gastronomiczne	629	658
2	Produkcja wyrobów przemysłowych	76	80
3	Produkcja wyrobów spożywczych	5	5
4	Sądownictwo	4	4
5	Usługi transportowe	90	83
6	Zakłady produkcyjno-usługowe	467	510
7	Inne	287	260
8	Ogółem	1558	1600

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

2.6.4. Turystyka

Człuchów jest miastem o dużych możliwościach rozwoju turystyki. Atrakcje przyrodnicze i kulturowe stanowią szansę rozwoju tej branży na terenie miasta.

Istotnym czynnikiem decydującym o atrakcyjności turystycznej Człuchowa jest jego zagospodarowanie turystyczne. Jest to działalność, która ma na celu przystosowanie środowiska geograficznego do potrzeb turystów. Do podstawowej infrastruktury turystycznej zalicza się bazę noclegową oraz gastronomiczną.

Istniejąca w Człuchowie baza noclegowa stanowi niezbędny element zagospodarowania turystycznego i ma kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki.

Tabela 23 Obiekty noclegowe na terenie Człuchowa

Lp.	Wyszczególnienie danych	Ulica
1	pensjonat „Przy Zamku”, - obiekt dwugwiazdkowy posiadający 19 miejsc noclegowych; świadczący usługi całorocznie	ul. Kościelna 4
2	„Gościniec Maria”, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 16 miejsc noclegowych;	pl. Wolności 5
3	Dom Gościnny „Biały Dworek”, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 18 miejsc noclegowych;	al. Wojska Polskiego 34
4	Camping Nr 80, - ośrodek jednogwiazdkowy, sezonowy, położony nad brzegiem j. Rychnowskiego, posiadający 120 miejsc noclegowych w domkach kempingowych i budynkach noclegowych oraz pole namiotowe na około 500 miejsc;	al. Wojska Polskiego 64
5	Dom Sportowca, - obiekt całoroczny, posiadający 85 miejsc noclegowych;	ul. Szkolna 1
6	„Tanie noclegi u Tadka”, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 9 miejsc noclegowych;	ul. Szczecińska 28
7	pokoje gościnne PKS, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 4 miejsca noclegowe;	al. Wojska Polskiego 5
8	Powiatowa Bursa Szkolna, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 270 miejsc noclegowych;	ul. Koszalińska 2
9.	internat OHP,	ul. Kusocińskiego 4

	- obiekt nie skategoryzowany, sezonowy, posiadający 40 miejsc noclegowych;	
10.	internat Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, - obiekt nie skategoryzowany, całoroczny, posiadający 120 miejsc noclegowych.	ul. Batorego 24

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

Łącznie obiekty te oferują około 1100 miejsc noclegowych. Oprócz wyżej wymienionych, w odległości ok. 1,5 km od miasta, na trasie między Człuchowem a Chojnicami, znajdują się dwa inne obiekty noclegowe, w których także zatrzymują się turyści przybywający do Człuchowa. Są to zajazd „Eden” (obiekt posiada 60 miejsc noclegowych) oraz „Łódzki Ośrodek Wczasowy” (dysponuje 175 miejscami noclegowymi).

Szczyt sezonu turystycznego przypada na lipiec i sierpień, ponieważ w tym czasie rejestruje się największą liczbę turystów w mieście.

Dane statystyczne na rok 2006 z Bazy Głównego Urzędu Statystycznego:

- korzystający z noclegów ogółem: 6.534 osoby
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni: 689 osób
- udzielone noclegi 25. 447 noclegów
- udzielone noclegi turystom zagranicznym: 1.159 noclegów

Pensjonaty:

- korzystający z noclegów ogółem 1.386 osób
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni 316 osób

Inne obiekty hotelowe:

- korzystający z noclegów ogółem 1.309 osób
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni 35 osób

Obiekty zbiorowego zakwaterowania

- korzystający z noclegów ogółem 6.534 osoby
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni 689 osób

Schroniska młodzieżowe

- korzystający z noclegów ogółem 8 osób
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni 0 osób

Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych

- korzystający z noclegów ogółem	742 osoby
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni	4 osoby

Pola biwakowe

- korzystający z noclegów ogółem	426 osób
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni	275 osób

Pozostałe obiekty niesklasyfikowane

- korzystający z noclegów ogółem	2.663 osoby
- korzystający z noclegów turyści zagraniczni	59 osób

Baza gastronomiczna jest drugim podstawowym elementem zagospodarowania turystycznego. W mieście prowadzą działalność 4 restauracje („777”, Savoy, Sportowa i Hubertus), 3 pizzerie (Neapolitana, Picasso i Roma) oraz 6 barów i pubów serwujących ciepłe posiłki. Są to obiekty całoroczne, zlokalizowane głównie w centrum miasta i jego pobliżu. W obsłudze ruchu turystycznego znaczący segment usług żywieniowych stanowią punkty gastronomiczne i stołówki w obiektach bazy noclegowej, m.in. w Powiatowej Bursie Szkolnej i Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym.

Wielu turystom przybywającym do Człuchowa znana jest stacja benzynowa Canpol z restauracją, 1 km za miastem w kierunku Szczecina. W jej obrębie znajduje się minizoo, sklep, salon samochodowy „Opel”, komis, serwis mechaniki pojazdowej.

Doskonałym uzupełnieniem podstawowej bazy turystycznej są dwa kąpieliska strzeżone - OSiR i WOPR, gdzie istnieje także możliwość wypożyczenia sprzętu wodnego. Dla turystów ważne są także obiekty rozrywkowe, do których zaliczają się lokale gastronomiczno-rozrywkowe, dysponujące głównie drink-barami, automatami do gier, stołami bilardowymi oraz w przypadku Kręgielni torami do gry w kręgle. Poza tym w Człuchowie znajdują się 2 dyskoteki, świetlica, 2 biblioteki i czytelnia, kino, dom kultury oraz amfiteatr na plaży.

Miasto jest przyjazne dla turystów. Wytyczono kilka tras rowerowych o łącznej długości 470 km. Szlak „Rowerem po Człuchowie” (10 km) to szlak będący częścią GREENWAY Naszyjnika Północy, rozpoczyna się od ulicy Traugutta, od strony miejscowości Sieroczyn, i przebiega wzdłuż ulicy Średniej, Wyszyńskiego, Kościelnej, następnie wchodzi do XIX-wiecznego parku krajobrazowego (zwanego „Laskiem Luizy”) i kładką wychodzi na Ośrodek Sportu i Rekreacji w Człuchowie, który jest położony nad Jeziorem

Rychnowskim.

Na wyżej wymienionym szlaku można obserwować obiekty dziedzictwa kulturowego, jak również piękno człuchowskiej przyrody.

Niżej wskazano wszystkie szlaki, które rozpoczynają się w Człuchowie oraz ich atrakcje:

A. Szlak komturów człuchowskich (26,8 km)

Człuchów – Skórzewo – Biskupnica – Chrząstowo – Chrząstówko – Słupia – Myśligoszcz- Debrzno

- rezerwat sosny
- kościół w Biskupnicy
- kościół w Słupi
- pomnik poległych w I Wojnie Światowej w Słupi
- kąpielisko nad Jez. Żuczek
- fragment murów miejskich w Debrznie

B. Trasa „Dwóch Serc” (24km)

Człuchów – Skórzewo – Biskupnica – Chrząstowo – Człuchów

- rezerwat sosny
- kościół w Biskupnicy
- Ośrodek Rehabilitacyjny Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych w Chrząstówku

C. Trasa „Niedźwiedzia” (36,8 km)

Człuchów-Polnica-Czarnoszyce-Charzykowy-Nieżywieć-Krzyżanki-Człuchów

- Jezioro Kłodzko Małe
- kościół w Polnicy
- wzgórze Wolność (206 m n.p.m.)
- Jezioro Charzykowskie

D. Szlak Jagodowy (41,5 km)

Człuchów-Skórzewo-Nowosiółki-Marysin-Wandzin-Płaszczycza-Lisewo-Dobrzyń-Rybakówka-Krępsk-

Skórzewo-Człuchów

- rezerwat sosny
- kościół w Krępku
- Jezioro Wandzińskie

E. Trasa wokół jezior (51,2 km)

Człuchów-Skórzewo-Krępsk-Rybakówka,Szczytno-Dolinka-Koprzywnica-Rzewnica-Gwieździn-Garsk-Krępsk-Człuchów

- rezerwat sosny
- kościół w Krępku
- dąb: pomnik przyrody w Zawadzie
- kościół w Gwieździnie
- Jezioro Szczytno
- Jezioro Krępsko

F. Trasa hetmana Koniecpolskiego (35,5 km)

Człuchów-Skórzewo-Krępsk-Olszanowo-Łoża-Raciniewo-Domisław-Czarne

- rezerwat sosny
- kościół w Krępku
- Jezioro Krępsko
- kościół w Olszanowie
- gład narzutowy w Olszanowie
- zabudowanie podworskie w Łoży
- kościół w Raciniewie

Wokół Człuchowa funkcjonuje 7 gospodarstw agroturystycznych.

2.6.5. Sport

Wiodącą rolę w działalności na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury fizycznej oraz sportu w Człuchowie spełniają szkoły, instytucje i stowarzyszenia kultury fizycznej. Swoje zadania realizują w zakresie wychowania fizycznego, sportu, rekreacji oraz rehabilitacji ruchowej. Działania są koordynowane przez władze miasta i mają charakter planowy, zgodny z określoną polityką lokalną, warunkowaną przez np. wielkość budżetu, liczbę stowarzyszeń i rodzaj ich działalności, stan techniczny miejskiej bazy sportowej oraz wpływ polskich i okręgowych związków sportowych na lokalny rozwój dyscyplin sportowych.

W Człuchowie zadania związane z kulturą fizyczną oraz upowszechnianiem sportu prowadzą następujące kluby: Auto – Moto – Klub (motocross), Piast Człuchów (piłka nożna i kajakarstwo), MKS Polstyr

(kajakarstwo), Yacht Klub Człuchów (żeglarstwo), VI-KING Człuchów (żeglarstwo i żeglarstwo lodowe), Człuchowski Międzyszkolny Klub Lekkoatletyczny (lekka atletyka), Człuchowskie Towarzystwo Piłki Siatkowej (piłka siatkowa), Klub biegacza 3X3 (biegi masowe) i Człuchowskie Towarzystwo Tenisowe (tenis ziemny). W mieście działają także cztery uczniowskie kluby sportowe przy SP nr 1 „Olimp”, przy Gimnazjum „Relaks”, przy ZST „Olimpia” i przy Ośrodku Szkolno- Wychowawczym „Optymist”.

Człuchów jest miejscowością o bardzo bogatych tradycjach sportowych. Przez wiele lat działały na terenie miasta różne kluby prowadząc działalność szkoleniową w wielu dyscyplinach sportu. Aktualnie największe sukcesy w sportach indywidualnych odnosi Auto-Moto-Klub Człuchów. Posiada on zawodników w czołówce Polski w motocrossie, wychowanek tego Klubu – Maciej Zdunek zdobywa medale mistrzowskie na arenie krajowej i międzynarodowej. Auto-Moto-Klub jest także organizatorem zawodów rangi Mistrzostw Europy i Polski.

Z dyscyplin objętych współzawodnictwem dzieci i młodzieży prowadzonych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, a także będących w programie Igrzysk jest kajakarstwo. Klub KS Piast posiada sekcję kajakarską i odnosi duże sukcesy zdobywając medale Mistrzostw Polski i Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży. Sekcja kajakowa KS Piast kierowana jest przez srebrnego medalistę olimpijskiego z Montrealu Jerzego Oparę. Wychowankami tego klubu są olimpijczycy i zawodnicy kadry narodowej.

Ponadto wysokie osiągnięcia w dziedzinie kajakarstwa odnosi również Klub Sportowy „Polstyr” z trenerem Ryszardem Jękotem.

Ponadto w Człuchowie działają dwa kluby żeglarskie, które są organizatorami imprez żeglarskich w randze Mistrzostw Polski:

- Meczowe Mistrzostwa Polski w klasie 420 i 470 - VI- King
- Puchar Starosty Człuchowskiego w klasie 420, zaliczany do Pucharu Polski - Yacht Klub Człuchów
- Puchar Człuchowa w klasie 420, zaliczany do Pucharu Polski - VI- King

Zawodnicy Yacht Klub Człuchów zdobyli Puchar Polski i zajęli III miejsce w Mistrzostwach Polski i Meczowych Mistrzostwach Polski w klasie 420.

W 2007 roku powstały dwa nowe kluby: jeden lekkoatletyczny zrzeszający dzieci i młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 1 i Gimnazjum nr 1 oraz drugi, którym jest Człuchowskie Towarzystwo Piłki Siatkowej.

Największym klubem istniejącym w Człuchowie jest KS Piast sekcja piłki nożnej. Posiada on największy potencjał ludzki. Klub prowadzi trzy grupy piłkarzy tj. seniorów, juniorów i juniorów młodszych.

W 2007 roku utworzono grupę trampkarzy. Seniorzy i juniorzy młodsi grają w V lidze, juniorzy w makroregionie Pomorskim.

Baza sportowo-rekreacyjna będąca w zasobach samorządu miasta jest głównym zabezpieczeniem potrzeb klubów sportowych w zakresie prowadzonego szkolenia oraz organizowania zawodów i imprez sportowych. Ilość obiektów, rodzaj oraz ich wyposażenie są niewystarczające do istniejących potrzeb.

Obecnie można korzystać z bazy znajdującej się przy szkołach i z obiektów OSiR.

- Szkoła Podstawowa nr 1 dysponuje: salą sportową o wymiarach 24m x 12 m, tunelem lekkoatletycznym 60 m x10 m, boiskiem trawiasto - piaszczystym 60 m x 30 m, bieżnią żużlową 220m oraz boiskiem asfaltowym;
- Gimnazjum nr 1 dysponuje halą sportową o wymiarach 44 m x 24m oraz boiskiem trawiasto-piaszczystym do piłki nożnej o wymiarach 60 m x30 m

Największym problemem miasta jest brak porządnego stadionu lekkoatletycznego z nawierzchnią syntetyczną i piłkarskiego. Miejska baza sportowo – rekreacyjna wykorzystywana przez kluby i organizacje kultury fizycznej jest zarządzana głównie przez Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Obiekty będące pod zarządem OSiR:

Lp.	Nazwa obiektu	Stan techniczny
1.	Stadion lekkoatletyczny z bieżnią żużlową 400m i rzutniami i skoczniami.	Cały obiekt wymaga modernizacji. Położenia nawierzchni syntetycznej.
2.	Płyta piłkarska na stadionie.	Cały obiekt wymaga modernizacji. Wymiana murawy, z nawadnianiem automatycznym.
3.	Boczne boisko do piłki nożnej.	Stan techniczny bardzo zły. Uzasadnione byłoby zmodernizowanie całego obiektu. Wykonanie pełnowymiarowego boiska do piłki nożnej z sztuczną trawą.
4.	Tory łucznicze.	Stan zły. Należy wykonać odwodnienie całego obiektu.
5.	Boisko wielofunkcyjne asfaltowe.	Stan techniczny bardzo zły. Należy położyć sztuczną nawierzchnię.
6.	Tor dla modeli latających.	Stan techniczny bardzo zły. Należy zlikwidować
7.	Boiska do piłki siatkowej plażowej.	Stan techniczny dobry.
8.	Kąpielisko miejskie.	Stan techniczny dobry.

3. Stopień aktywności społeczności lokalnej

WYKAZ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Lp.	Wykaz organizacji pozarządowych w zakresie upowszechniania sportu
1.	Klub Sportowy PIAST- sekcja piłki nożnej
2.	Człuchowskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
3.	Oświatowo Sportowe Regionalne Stowarzyszenie Miłośników Sportów Wodnych VI-KING
4.	YACHT KLUB Człuchów
5.	SKS RELAKS przy Gimnazjum nr 1
6.	UKS OLIMP przy Szkole Podstawowej nr 1
7.	SKS OLIMPIA przy ZST
8.	OLIMPIADY SPECJALNE – POLSKA przy SOSW
9.	UKS JUNAK przy OHP
10.	MKS POLSTYR
11.	KS PIAST – Sekcja Kajakowa
12.	Człuchowski Auto-Moto-Klub
13.	Klub Biegacza 3 x 3
14.	ZHP Związek Drużyn w Człuchowie
15.	Polski Związek Wędkarski Koło PZW w Człuchowie
16.	Krajowy Zw.Zawodowy Ciepłowników Oddz. Org. Związkowa przy PK w Człuchowie
17.	Powiatowe Towarzystwo Piłki Siatkowej
18.	Klub Seniora Pracowników Oświaty przy ZNP
19.	Człuchowski Międzyszkolny Klub Lekkoatletyczny

Lp.	Wykaz organizacji pozarządowych w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr i tradycji, nauki i edukacji
1.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Człuchowskiej
2.	Miejskie Forum Samorządowe
3.	Stowarzyszenie Samorządowe Centrum Gospodarcze
4.	Człuchowskie Koło Chojnickiego Towarzystwa Polsko- Francuskiego
5.	Krajowe Bractwo Literackie Filia w Człuchowie
6.	Stowarzyszenie „PRO- KULTURA”

Lp.	Wykaz organizacji pozarządowych w zakresie upowszechniania wiedzy prozdrowotnej i ekologicznej wśród dzieci i młodzieży oraz kształtowanie właściwych postaw wobec problemów zdrowia i ochrony środowiska
1.	Stowarzyszenie Kobiet po Mastektomii Klub Amazonka w Człuchowie

2.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Powiatowy w Człuchowie
3.	Polski Związek Niewidomych Koło Powiatowe w Człuchowie
4.	Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej Oddz. Terenowy w Gdańsku
5.	Człuchowskie Stowarzyszenie Przyjaciół Hospicjum
6.	Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Człuchowie

Lp.	Inne organizacje/stowarzyszenia
1.	Polski Związek Wędkarski Koło w Człuchowie
2.	Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых Zarząd Okręgu Pomorza Środkowego
3.	Stowarzyszenie „Sabat Człuchowskich Szefowych”

Miasto Człuchów od kilku lat utrzymuje partnerskie kontakty z miastami Conches en Ouche we Francji i Uslar w Niemczech. Współpraca samorządów miast partnerskich służy pogłębianiu wiedzy o historii, wymianie kulturalnej i sportowej, a przede wszystkim rozwojowi gospodarczemu.

4. Sytuacja finansowa Gminy

Sytuację finansową Gminy Miejskiej Człuchów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 214 Finanse Gminy Miejskiej Człuchów

Lp.	Wyszczególnienie danych	Kwoty za rok 2001-2002	Kwoty za rok 2005-2007
1	Dochód budżetu Miasta ogółem (w zł)	18 124 983 - 2001 r.	plan 25 978 327 wykonanie 26 730 702 w 2005 r.
2	Dochód budżetu Miasta ogółem (w zł)	21 361 165 - 2002 r.	plan 29 764 645 wykonanie 30 575 613 w 2006 r. w 2007r. 33 056,01
3	Wydatki Miasta na realizację programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych ogółem (w zł)	148 390	260 000 w 2007r. 33 999,76
4	Dochód (budżetowy) na 1 mieszkańca (w zł)	1208 w 2001 r.	2067 (w 2006 r.)

5	Dochód na (budżetowy)1 mieszkańca (w zł)	1410 w 2002 r.	2184 (w 2007 r.)
----------	---	--------------------------	----------------------------

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

Tabela 25 Wydatki inwestycyjne w (zł) w poszczególnych latach

Rok	Środki własne	Pozostałe środki	Razem
2005	2.081.614	1.070.000	3.151.614
2006	5.025.302	2.902.000	7.927.302
2007	6.119.080	2.800.000	8.919.080

Źródło: Urząd Miejski w Człuchowie

W strukturze dochodów Gminy Miejskiej Człuchów przeważają dochody własne – stanowią one wpływy z podatków i opłat. Udział wydatków inwestycyjnych do roku 2007 wzrósł.

III. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA

1. MOCNE I SŁABE STRONY MIASTA

Analiza objęła następujące zagadnienia:

- środowisko: ekologia/położenie;
- społeczeństwo;
- gospodarka;
- infrastruktura;
- kultura, sport i turystyka.

ANALIZA SWOT - DLA GMINY MIEJSKIEJ CZŁUCHÓW

Środowisko: ekologia/położenie

Mocne strony	Słabe strony
▪ położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych pomiędzy miastami: Bydgoszcz, Gdańsk, Koszalin, Piła, Słupsk ▪ korzystne walory turystyczno-krajobrazowe: Obszar Chronionego Krajobrazu „Zespół Jezior Człuchowskich”: - Rychnowskie - Łazienkowskie - Małe - Urzędowe ▪ użytek ekologiczny: mokradła nad Jeziorem Łazienkowskim ▪ zwarty kompleks lasu w północnej części miasta ▪ wytyczone trasy turystyczne ▪ brak przemysłu silnie zanieczyszczającego środowisko	▪ brak kompleksowego uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta ▪ niski stopień wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii ▪ nierozwiązany problem zagospodarowania odpadów ▪ zły stan techniczny sieci dróg na terenie miasta ▪ ograniczona powierzchnia dla rozwoju miasta (miasto otoczone gminą wiejską)

Szanse	Zagrożenia
▪ bogactwo środowiska naturalnego ▪ możliwości rozwoju turystyki ▪ możliwość rozwoju programów ekologicznych	▪ niedoskonały system zbierania i segregacji odpadów, ▪ brak wystarczających środków finansowych na aktywną ochronę środowiska ▪ dewastacja środowiska przez tzw. pseudo turystów

Spółeczeństwo

Mocne strony	Słabe strony
▪ dobrze rozwinięte szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne ▪ kształcenie na poziomie policealnym i wyższym ▪ duża ilość wykwalifikowanych pedagogów ▪ aktywna działalność Miejskiego Domu Kultury, Biblioteki i Muzeum: imprezy, festyny, konkursy, wystawy ▪ dobrze rozwinięte instytucje opieki społecznej ▪ promocja regionu: cykliczne imprezy kulturalne, wydawanie folderów, informatorów o mieście ▪ akceptacja społeczna dla inwestycji obecnych i przyszłych	▪ niezadowalający stan bezpieczeństwa ▪ rozwój środowisk zagrożonych patologiami społecznymi ▪ mało atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży ▪ brak tanich mieszkań komunalnych dla mniej zamożnej części mieszkańców miasta ▪ słaba integracja społeczna ▪ niski poziom zaangażowania społecznego mieszkańców ▪ problem wykluczenia społecznego niepełnosprawnych ▪ migracja zarobkowa za granicę i do dużych ośrodków miejskich ▪ bezrobocie
Szanse	Zagrożenia
▪ wzrost dochodów miasta poprzez zwiększoną działalność gospodarczą z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju na terenie miasta ▪ integracja ludności ▪ zachowanie tradycji regionu ▪ rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej kompleksu sportowego ▪ możliwość zmiany kwalifikacji zawodowych ▪ tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa jednorodzinnego i komunalnego	▪ brak współpracy przedsiębiorstw ▪ postępujące ubożenie społeczeństwa ▪ rosnące koszty edukacji ▪ migracja młodych ludzi ▪ starzenie się społeczeństwa

Gospodarka

Mocne strony	Słabe strony
▪duża ilość wykwalifikowanych pracowników ▪prężnie działający lokalni przedsiębiorcy ▪ośrodek administracyjno-społeczny ▪atrakcyjna lokalizacja miasta	▪słabo wykorzystywane walory przyrodnicze miasta w jego promocji ▪mała ilość powierzchni gruntów, które mogą być przeznaczone na aktywizację gospodarczą ▪mała ilość łączów internetowych ▪słabo rozwinięta baza turystyczno-wypoczynkowa
Szanse	Zagrożenia
▪wprowadzenie nowych technologii ▪rozwój turystyki ▪pełne uzbrojenie terenów budowlanych w infrastrukturę techniczną ▪promocja miasta ▪pozyskiwanie środków finansowych z funduszy UE	▪konkurencyjność sąsiadującej gminy wiejskiej w pozyskiwaniu inwestorów lokujących się na terenach przygranicznych miasta ▪niestabilny i skomplikowany system prawny ▪koncentracja instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości w dużych ośrodkach miejskich

Infrastruktura

Mocne strony	Słabe strony
▪nowoczesna oczyszczalnia ścieków ▪obwodnica miasta	▪brak kanalizacji w części miasta ▪zły stan nawierzchni dróg przebiegających przez miasto ▪niewystarczająca ilość chodników ▪niski standard bazy turystyczno-wypoczynkowej wokół jezior
Szanse	Zagrożenia
▪wydzielenie terenów pod aktywizację gospodarczą	▪rosnące koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej ▪nadmiar zadań przekazanych do realizacji przez miasto

Kultura, sport i turystyka

Mocne strony	Słabe strony
▪ Miejski Dom Kultury, Biblioteka, Kino, Muzeum ▪ park miejski „Lasek Luizy” ▪ ścieżki rowerowe ▪ zamek krzyżacki	▪ zły stan techniczny obiektów kultury w mieście (kino, Miejski Dom Kultury) ▪ brak bazy noclegowej na wysokim poziomie ▪ brak placów zabaw i boisk wielofunkcyjnych dla dzieci i młodzieży
Szanse	Zagrożenia
▪ rewitalizacja centrum miasta ▪ projekt „Lasek Luizy” – odtworzenie historycznych walorów przyrodniczych, wzrost walorów turystycznych i rekreacyjnych ▪ rozwój usług gastronomicznych ▪ podnoszenie poziomu kultury fizycznej i zdrowia ▪ wymiana młodzieży szkolnej powiązana z aktywnym wypoczynkiem - utworzenie infrastruktury turystycznej na plaży głównej nad Jeziorem Rychnowskim - zagospodarowanie turystyczne „Zielonego szlaku” w Człuchowie	▪ degradacja środowiska związana z działalnością człowieka

1.1. POLE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ CZŁUCHÓW (WYBORY KONIECZNE - ALTERNATYWNE)

Gmina Miejska Człuchów podobnie jak inne samorządy dysponuje ograniczonymi środkami na tworzenie warunków własnego rozwoju. W tej sytuacji szczególnie niezbędne wydaje się racjonalizowanie gospodarki finansowej, zarówno w sferze obsługi bieżącej ludności, jak i wydatków inwestycyjnych.

Wskazując na możliwości rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów trzeba zwrócić uwagę na jego charakterystyczne położenie, które jest zarazem atutem jak i problemem. Człuchów leży na drodze ważnych szlaków komunikacyjnych, co daje szanse na rozwój, ale jest ograniczony terytorialnie przez otaczającą go gminę wiejską. Atutem jest niewątpliwie dobra sieć komunikacyjna dająca możliwość rozwoju ośrodków produkcyjno – handlowo – usługowych, lecz ograniczona powierzchnia Gminy Miejskiej Człuchów nie

pozwała na intensywny rozwój firm produkcyjnych. Poza tym uwarunkowania eko-fizjograficzne wykluczają rozwój przemysłu ciężkiego i prowadzenie działalności uciążliwej dla środowiska. Warunki Człuchowa pozwalają na rozwój działalności handlowo-usługowych ze szczególnymi preferencjami dla turystyki. Temu kierunkowi rozwoju sprzyja położenie Człuchowa nad zespołem czterech połączonych ze sobą jezior (Urzędowym, Miejskim Małym, Miejskim Dużym i największym Rychnowskim) występujących w kompleksie przestrzennym z zabytkowym parkiem krajobrazowym i ruinami zamku). Turystyka to sektor o dużym potencjale w zakresie tworzenia miejsc pracy - dzięki niskiej bazie technologicznej i dominacji małych przedsiębiorstw. Jej specyfika umożliwia stosunkowo łatwe przygotowanie nowych kadr z wykorzystaniem osób bezrobotnych, długotrwale pozostających poza rynkiem pracy oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wysiłek inwestycyjny Gminy Miejskiej Człuchów powinien być skierowany na stworzenie infrastruktury turystycznej i podniesienie poziomu bezpieczeństwa oraz promocję Gminy Miejskiej Człuchów jako terenu atrakcyjnego turystycznie, a także wzmocnienie poczucia tożsamości mieszkańców. Warunkiem rozwoju turystyki jest świadomość społeczna mieszkańców o atrakcyjności miejsca swojego zamieszkania.

Należy również podjąć działania mające na celu opracowanie metod wspierania i promowania miejscowej przedsiębiorczości w zakresie usług turystycznych i około turystycznych

Kierunkiem rozwoju, który może stanowić raczej uzupełnienie, niż alternatywę do dwóch wyżej wymienionych, jest rozwój funkcji mieszkaniowej Gminy Miejskiej Człuchów – nie tylko dla społeczności lokalnej, ale także dla osób spoza Człuchowa.

Malownicze tereny oraz łatwość dostępu do Gminy Miejskiej Człuchów sprawiają, że może ona stanowić atrakcyjną lokalizację.

1.2. MISJA

**GMINA MIEJSKA CZŁUCHÓW OPARTA NA
ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJU
SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM
MIEJSCE O WYSOKIM STANDARDZIE ŻYCIA MIESZKANCÓW
Z NIEPOWTARZALNYM KRAJOBRAZEM I BOGATYM
DZIEDZICTWEM KULTUROWYM ATRAKCYJNE
DLA TURYSTÓW I INWESTORÓW**

1.3. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ NA RZECZ ROZWOJU MIASTA

Cel nadrzędny

Wysoka jakość życia mieszkańców Człuchowa

I cel strategiczny Poprawa jakości życia w mieście	
Cel operacyjny 1 Przeciwdziałanie biedzie i zjawiskom patologicznym	Działania:
	pomoc rodzicom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównanie szans tych rodzin i osób: akcja dożywiania dzieci w szkołach, tanie stołówki dla dzieci;
	działania z dziedziny edukacji, wychowania i profilaktyki uzależnień;
	zapewnienie opieki osobom niepełnosprawnym, długotrwale chorym i starszym;
	utworzenie Klubu Integracji Społecznej (program w przygotowaniu MOPS);
	zapewnienie opieki osobom niepełnosprawnym, długotrwale chorym, z zaburzeniami psychicznymi i starszym.

Cel operacyjny 2 Stworzenie warunków do aktywnego spędzania czasu przez dzieci i młodzież	upowszechnianie kultury fizycznej i sportu poprzez organizację imprez pod patronatem Burmistrza; prowadzenie zajęć w ramach SKS; powołanie koordynatorów sportu, których zadaniem będzie organizowanie działań sportowych w SP; działania na rzecz krajoznawstwa i wypoczynku dzieci i młodzieży: edukacyjne ścieżki ekologiczne; organizacja podczas ferii zajęć dla uczniów w różnych formach; inspirowanie rodziców i nauczycieli przez dyrektorów szkół do organizowania różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży (piesze i rowerowe szlaki turystyczne).
Cel operacyjny 3 Rozwój zasobów ludzkich Miasta poprzez przeprowadzanie niezbędnych zmian programowych i kadrowych w systemie oświaty i kultury	aktywizowanie zawodowe nauczycieli (prognoza zmian w oświacie zakładana zwolnienia nauczycieli spowodowanych niżem demograficznym); stworzenie mechanizmów pozwalających na wykorzystanie ich doświadczeń w działalności społeczno- kulturalnej; skierowanie kadry nauczycielskiej na wysokiej klasy szkolenia.
Cel operacyjny 4 Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	budowa i rozwijanie istniejących wydziałów integracyjnych; rozpoznanie skali potrzeb w tym zakresie osób niepełnosprawnych, między innymi dokonania oceny skali problemu, rozpoznania u dzieci rodzaju niepełnosprawności; zapewnienie transportu dzieci niepełnosprawnych podlegających obowiązkowi szkolnemu do placówki oświatowej.
Cel operacyjny 5 Podniesienie jakości technicznej i wyposażenia obiektów edukacyjnych i sportowych	modernizacja następujących obiektów: -budynek Szkoły Podstawowej nr 1; -budynek Gimnazjum nr 1; -budynek Miejskiego Domu Kultury; -budynek kina; -budynek Biblioteki Publicznej; -budynek OSiR; -obiekty znajdujące się na plaży;

	rozbudowa i utworzenie nowych obiektów sportowych na bazie OSiR, Szkoły Podstawowej nr 1, Gimnazjum.
Cel operacyjny 6	objęcie monitoringiem wizyjnym całego miasta;
Wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	utworzenie straży miejskiej, jako służby upoważnionej do kontroli porządku i stanu sanitarnego miasta.
Cel operacyjny 7	budownictwo socjalne ;
Rozwiązanie problemów mieszkaniowych	stworzenie warunków dla przedsiębiorców budowlanych, deweloperów – zaplanowanie ich m.in. w tworzonych planach zagospodarowania przestrzennego.
Cel operacyjny 8	
	Działania na rzecz integracji europejskiej – rozwijanie kontaktów, współpraca.
Zgodność I celu strategicznego z dokumentami strategicznymi na poziomie województwa i powiatu	
STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM NA LATA 2004-2013	<u>Priorytet 6</u> Rozwój kapitału ludzkiego oparty na wiedzy i przedsiębiorczości na wzrost jakości usług turystycznych <u>Cel strategiczny 6.1.</u> Kształtowanie świadomości atrakcyjności regionu społeczeństwa poprzez programy i imprezy turystyczne

ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	<u>Priorytet I. KONKURENCYJNOŚĆ</u> Cel strategiczny 2 Wysoki poziom edukacji i nauki <u>Priorytet II. SPÓJNOŚĆ</u> Cel strategiczny 1 Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej Cel strategiczny 2 Silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo Cel strategiczny 3 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego Cel strategiczny 4 Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia
PARTNERSKA STRATEGIA ROZWOJU POWIATU CZŁUCHOWSKIEGO 2006 - 2020	<u>Priorytet II PRZESTRZEŃ</u> Cel strategiczny 1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności <u>Priorytet III SPOŁECZEŃSTWO</u> Cel strategiczny 2 Rozwój zasobów ludzkich Cel strategiczny 5 Poprawa bezpieczeństwa publicznego Cel strategiczny 6 Rozwój kultury fizycznej i promocja zdrowia
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE CZŁUCHOWSKIM	<u>9.1 Edukacja</u> -Wzmocnienie struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych -Działania na rzecz wzrostu świadomości społecznej mieszkańców powiatu człuchowskiego <u>9.3. Infrastruktura</u> Stworzenie warunków do rozwoju zaplecza sportowego i rehabilitacyjnego <u>9.4 Problemy Społeczne</u> Przeciwdziałanie zjawiskom wzrastających patologii społecznych i braku poczucia bezpieczeństwa

II cel strategiczny Wzmocnienie poczucia tożsamości mieszkańców	
Cel operacyjny 1 Edukacja mieszkańców w zakresie dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych jakie posiada Miasto – wzmacnianie więzi społecznych	Działania:
	utworzenie lokalnego programu telewizji, który informowałby o sprawach z życia miasta;
	prowadzenie w szkołach i przedszkolach działań edukacyjnych uświadamiających dzieciom i młodzieży atrakcyjność historyczną i przyrodniczą ich miasta;
	promocja walorów krajoznawczych miasta również wśród mieszkańców w celu uwrażliwienia ich zarówno na zabytki, przestrzeń miasta jak i stan czystości, który również wpływa na jego wizerunek.
Zgodność II celu strategicznego z dokumentami strategicznymi na poziomie województwa i powiatu	
STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM NA LATA 2004-2013	<u>Priorytet 3</u> <u>Tworzenie markowych produktów turystycznych</u> Cel strategiczny 3.1. Zbudowanie oferty turystycznej regionu w postaci kompleksowych produktów turystycznych obejmujących atrakcje i usługi <u>Priorytet 5</u> Tworzenie spójnej promocji oraz zintegrowanego systemu informacji turystycznej Cel strategiczny 5.1. Wzrost efektywności działań promocyjnych turystyki Cel strategiczny 5.2. Stworzenie zintegrowanego systemu informacji turystycznej regionu
ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	Priorytet II. SPÓJNOŚĆ Cel strategiczny 2 Silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia

PARTNERSKA STRATEGIA ROZWOJU POWIATU CZŁUCHOWSKIEGO 2006 - 2020	Priorytet II PRZESTRZEŃ Cel strategiczny 4 Ochrona walorów krajobrazowo-przestrzennych Priorytet I GOSPODARKA Cel strategiczny 7 Promocja powiatu
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE CZŁUCHOWSKIM	pkt. 9.1. Edukacja Działania na rzecz wzrostu świadomości społecznej mieszkańców powiatu człuchowskiego

**III cel strategiczny
Kształtowanie ładu przestrzennego i infrastrukturalnego**

	Działania:
Cel operacyjny 1 Poprawa stanu środowiska naturalnego	wdrażanie nowoczesnej gospodarki odpadami, z położeniem nacisku na segregację u źródła, wdrożenie mechanizmów wspierających usuwanie wyrobów zawierających azbest;
	rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów, rozwój sieci ciepłowniczej i modernizacja kotłowni w celu eliminowania niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza;
	wdrożenie kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej poprzez objęcie siecią wodociągową i kanalizacyjną całego miasta;
	budowa niezbędnej infrastruktury(wodno– kanalizacyjnej, energetycznej, oświetleniowej, drogowej) ze szczególnym naciskiem na te, których brak powoduje degradację jezior – separatory, likwidacja przelewów burzowych w celu zahamowania degradacji oraz stworzenie warunków ich rekultywacji.
Cel operacyjny 2 Wprowadzenie ładu przestrzennego	regulacje planistyczne porządkujące struktury architektoniczno-urbanistyczne i funkcjonalne miasta, zgodne z obowiązującym studium kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego miasta.
Cel operacyjny 3 Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacji Miasta	modernizacje istniejących oraz budowa nowych dróg, chodników, parkingów itp.

Cel operacyjny 4 Budowa infrastruktury turystycznej	zagospodarowanie brzegów jezior z przeznaczeniem na trasy rowerowe, piesze, budowa infrastruktury z tym związanej: -ścieżki rowerowe, -bulwary itp.
	budowa parkingów
	stworzenie nowych obiektów i atrakcji turystycznych poprzez zagospodarowanie turystyczne terenów miasta
	budowa ogólnodostępnych toalet
Cel operacyjny 5 Ochrona zabytków	troska o przyrodę i dziedzictwo kulturowe i wykreowanie ich jako oferty turystycznej Miasta; objęcie działaniami konserwacyjnymi i ochronnymi zamku krzyżackiego oraz stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zamek; promocja wysokich walorów kulturowych miasta Człuchów o znaczeniu regionalnym (ruin zamku krzyżackiego).
Cel operacyjny 6 Rewitalizacja obszaru w sąsiedztwie Zamku Krzyżackiego	rewaloryzacja historycznego parku krajobrazowego zwanego „Laskiem Luizy” i wykorzystanie jako produktu turystycznego.
Cel operacyjny 7 Wdrożenie mechanizmów sprzyjających rozwojowi taniego budownictwa jednorodzinnego	
Zgodność III celu strategicznego z dokumentami strategicznymi na poziomie województwa i powiatu	
STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM NA LATA 2004-2013	<u>Priorytet 1</u> Rozwój partnerstwa i współpracy na rzecz spójnego systemu zarządzania <u>Priorytet 2</u> Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz poprawa dostępności transportowej dla turystyki

	<u>Priorytet 3</u> Tworzenie markowych produktów turystycznych <u>Priorytet 5</u> Tworzenie spójnej promocji oraz zintegrowanego systemu informacji turystycznej
ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	<u>Priorytet II. SPÓJNOŚĆ</u> Cel strategiczny 4 Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia Cel strategiczny 5 Wzmacnianie subregionalnych ośrodków rozwojowych <u>Priorytet III. DOSTĘPNOŚĆ</u> Cel strategiczny 1 Efektywny i bezpieczny system transportowy Cel strategiczny 2 Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej Cel strategiczny 3 Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych Cel strategiczny 4 Zachowanie i poprawa stanu środowiska przyrodniczego
PARTNERSKA STRATEGIA ROZWOJU POWIATU CZŁUCHOWSKIEGO 2006 - 2020	<u>Priorytet I GOSPODARKA</u> Cel strategiczny 3 Rozwój turystyki wykorzystującej walory krajobrazowo- przyrodnicze <u>Priorytet II PRZESTRZEŃ</u> Cel strategiczny 1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności

	Cel strategiczny 4 Ochrona walorów krajobrazowo-przestrzennych
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE CZŁUCHOWSKIM	pkt 9.3 Infrastruktura Ciągi komunikacyjne

IV cel strategiczny Wspieranie rozwoju gospodarczego miasta	
Cel operacyjny 1 Stworzenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej związanych z sektorem turystycznym	Działania: wspieranie lokalnych inwestorów w rozwoju usług turystycznych m.in. nad jeziorami i w centrum z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju; współpraca samorządu i wsparcie lokalnych inwestorów zamierzających rozwijać infrastrukturę turystyczną; wykorzystanie terenów przy głównych szlakach komunikacyjnych celem stworzenia możliwości napływu kapitału z zewnątrz.
Cel operacyjny 2 Promocja walorów turystycznych Miasta w kraju i za granicą	promocja miasta w środkach masowego przekazu; upowszechnianie oferty turystycznej ; organizacja punktu informacji turystycznej; promocja zaplecza turystycznego z wykorzystaniem różnego rodzaju imprez.
Cel operacyjny 3 Wyznaczenie stref przemysłowych w Mieście	aktywizacja rynku gruntów prowadząca do trwałego wzrostu przemysłowego i gospodarczego; zestawienie terenów, które mogą uzyskać kwalifikację planistyczną jako tereny do wykorzystania przemysłowego, gospodarczego; upowszechnianie dobrych doświadczeń liderów – firmy z sukcesem, praktyki i staże młodzieży u rodzimych przedsiębiorców itp.
Zgodność IV celu strategicznego z dokumentami strategicznymi na poziomie województwa i powiatu	
STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM NA LATA 2004-2013	Priorytet 1 Rozwój partnerstwa i współpracy na rzecz spójnego systemu zarządzania Priorytet 3 Tworzenie markowych produktów turystycznych

	<u>Priorytet 5</u> Tworzenie spójnej promocji oraz zintegrowanego systemu informacji turystycznej <u>Priorytet 6</u> Rozwój kapitału ludzkiego oparty na wiedzy i przedsiębiorczości skierowany na wzrost jakości usług turystycznych
ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	<u>Priorytet I. KONKURENCYJNOŚĆ</u> Cel strategiczny 1 Lepsze warunki dla przedsiębiorczości i innowacji Cel strategiczny 3 Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne Cel strategiczny 4 Efektywna sfera publiczna <u>Priorytet II. SPÓJNOŚĆ</u> Cel strategiczny 5 Wzmacnianie subregionalnych ośrodków Rozwojowych
PARTNERSKA STRATEGIA ROZWOJU POWIATU CZŁUCHOWSKIEGO 2006 - 2020	<u>Priorytet I GOSPODARKA</u> Cel strategiczny 7 Promocja powiatu Cel strategiczny 8 Promocja przedsiębiorczości i wspieranie rozwoju istniejących przedsiębiorstw
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE CZŁUCHOWSKIM	pkt 9.5 Społeczność Lokalna Kreowanie lokalnych liderów

2. Finansowanie Strategii - źródła finansowania

Realizacja Celów Strategii może być finansowana z różnorodnych źródeł. Największe znaczenie odegrają środki własne Gminy Miejskiej Człuchów oraz fundusze strukturalne Unii Europejskiej. Do przeprowadzenia zaplanowanych inwestycji niezbędne będzie także sięgnięcie po kredyty bankowe.

Wskazane w Strategii działania stanowią podstawę do konstruowania montażu finansowego i przygotowania aplikacji o wsparcie finansowe ze środków funduszy strukturalnych oraz programów wspólnotowych. Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty aplikujące o dofinansowanie z funduszy strukturalnych, dotacji i innych środków zewnętrznych.

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów zależą będą od następujących czynników:

- wielkość środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju w Polsce;
- zasady podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa w ramach Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013;
- potencjału absorpcyjnego poszczególnych organizacji społecznych i instytucji;
- przygotowania i realizacji konkretnych projektów przez miasto;
- wielkości środków w budżecie Gminy Miejskiej Człuchów przeznaczonych na inwestycje.

Zagrożeniem dla pełnego wykorzystania środków pomocowych UE może być niedostatek środków budżetu Gminy Miejskiej Człuchów na montaż finansowy. Kluczowe znaczenie będzie miała zdolność do generowania, planowania i prowadzenia projektów w ramach współpracy z UE oraz realizacji inicjatyw i inwestycji, spełniających unijne kryteria celowości i efektywności

3. Realizacja Strategii

Planowanie strategiczne jest procesem ciągłym. Dla zagwarantowania, że postanowienia przyjęte w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostaną warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji.

Samorząd Gminy Miejskiej Człuchów pełni rolę koordynatora i organizatora prac nad realizacją Strategii. Organem nadzorującym realizację Strategii jest Rada Miejska. Odpowiedzialny za wykonanie ujętych w Strategii założeń Burmistrz Miasta będzie przedkładał Radzie Miejskiej coroczne sprawozdania z realizacji celów strategicznych i określonych działań związanych z jej realizacją. Poza funkcją nadzorczą, wyłączną kompetencją Rady Miasta będzie uchwalanie zmian w zapisach Strategii.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację Strategii jest Burmistrz Miasta. Strategia może być realizowana samodzielnie przez Gminę Miejską Człuchów, we współpracy z innymi partnerami lub poprzez inspirowanie

i wspieranie realizacji przedsięwzięć innych jednostek.

Na wszystkich etapach wdrażania Strategii musi zostać zapewniona ścisła współpraca pomiędzy koordynatorami, odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych kierunków działań (począwszy od planowania i prac przygotowawczych do zakończenia realizacji).

4. Monitoring

Dla efektywnej realizacji zapisów Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów niezbędne jest stworzenie systemu stałej kontroli i monitoringu realizacji jej ustaleń. Monitoring powinien polegać na systematycznym gromadzeniu i przetwarzaniu danych i informacji dotyczących rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów, ciągłej obserwacji zachodzących ilościowych oraz jakościowych zmian.

Monitoring umożliwia modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych. Jednocześnie system ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu Gminy Miejskiej Człuchów, jak i wewnątrz niego, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiąganie przyjętych celów rozwoju. Pozwala to na zwiększenie zdolności władz Gminy Miejskiej Człuchów do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany zachodzące zarówno w jego otoczeniu, jak i wewnątrz niego.

W celu zapewnienia wsparcia merytorycznego oraz uspołecznienia procesu monitoringu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów Burmistrz Miasta Człuchów powoła kiluosobowy Zespół Koordynacyjny ds. prac nad Strategią Człuchów Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów na lata 2008 - 2013, złożony z przedstawicieli władz samorządowych, środowisk gospodarczych oraz organizacji pozarządowych. Po przyjęciu przez Radę Miejską w Człuchowie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów na lata 2008 – 2013 zostanie powołany Komitet Monitorujący.

Komitet Monitorujący w oparciu o zapisy Strategii określi szczegółowe terminy wykonania poszczególnych zadań oraz liczbowe wskaźniki osiągnięcia zakładanych efektów w ujęciu rocznym i docelowym. Poprzez dobór właściwych wskaźników, mierzalnych i dostępnych w statystyce publicznej lub w wewnętrznym systemie sprawozdawczości Urzędu Miejskiego w Człuchowie, możliwe będzie efektywne monitorowanie procesu wdrażania Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-

Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów.

Każdego roku odpowiedzialne komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Człuchowie składać będą sprawozdania z realizacji celów strategicznych. W dalszej kolejności raporty z realizacji celów strategicznych zostaną przekazane przez wyznaczone wydziały do Komitetu Monitorującego.

Po uzyskaniu opinii Komitetu końcowe roczne sprawozdanie z realizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów będzie składane przez Burmistrza Radzie Miejskiej i opinii publicznej.

Wyniki monitoringu powinny być podstawą do oceny stanu realizacji Strategii i przedstawienia na tej podstawie, nie rzadziej niż raz na cztery lata, raportów Radzie Miejskiej przez Burmistrza Miasta. Wyniki monitoringu i raport stanowiąc będą podstawę do kolejnej aktualizacji Strategii, której projekt przedstawi Burmistrz Radzie Miejskiej po przeprowadzeniu konsultacji społecznych na podstawie których zebrane zostaną wnioski i uwagi.

Konsultacje społeczne powinny zostać przeprowadzone w okresie 3 miesięcy od przedstawienia raportu, a projekt aktualizacji Strategii przedstawiony Radzie w okresie 4 miesięcy od zakończenia konsultacji.

IV. ZAKOŃCZENIE

Opracowana Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów na lata 2008-2013 jest wynikiem pracy zespołu ludzi, dążą do realizacji zamierzonych celów.

Dokument Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów został przygotowany po odbyciu spotkań, podczas których wytyczano i konkretyzowano kierunki rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów. Zaangażowanie mieszkańców uspołeczniło proces budowy niniejszej Strategii. Oznacza to, że wyznaczone kierunki rozwoju są zrozumiałe i akceptowane przez obywateli miasta.

We wdrażaniu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miejskiej Człuchów dużą rolę odgrywa władza samorządowa, która zmierza do poprawy poziomu życia mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów.

SPIS TABEL

Tabela 1	Wykaz osób uczestniczących w spotkaniu dnia 14.09.2007r. w siedzibie Urzędu Miejskiego w Człuchowie ..	5
Tabela 2	Przekrój statystyczny	14
Tabela 3	Wykaz % ludności wg grup ekonomicznych.....	15
Tabela 4	Migracje – liczba osób	15
Tabela 5	Wskaźniki morfometryczne	16
Tabela 6	Leśnictwo - formy własności	17
Tabela 7	Szkielet układu drogowego Miasta stanowią drogi (stan na 2007r.):	27
Tabela 8	Parametry sieci ciepłej	29
Tabela 9	Liczba odbiorców i zużycia energii elektrycznej.....	30
Tabela 10	Dostawa wody.....	31
Tabela 11	Odbiór ścieków.....	31
Tabela 12	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach.....	32
Tabela 13	Przedszkole Miejskie w Człuchowie.....	34
Tabela 14	Szkoła Podstawowa w Człuchowie	35
Tabela 15	Gimnazja w Człuchowie	35
Tabela 16	Szkoły średnie w Człuchowie.....	35
Tabela 17	Powody przyznania pomocy	40
Tabela 18	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej.....	41
Tabela 19	Wykaz popełnionych przestępstw	42
Tabela 20	Struktura osób bezrobotnych w Człuchowie (wg wykształcenia) w latach 2006-2007 - stan na 31.12.2007 r.	43
Tabela 21	Struktura osób bezrobotnych w Człuchowie (wg wieku) w latach 2006-2007 -stan na 31.12.2007 r.	43
Tabela 22	Struktura prowadzonej działalności gospodarczej.....	46
Tabela 23	Obiekty noclegowe na terenie Miasta Człuchów.....	47
Tabela 24	Finanse Gminy Miejskiej Człuchów.....	55
Tabela 25	Wydatki inwestycyjne w (zł) w poszczególnych latach.....	56